EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 31. 10. 2023
COM(2023) 654 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o fungovaní európskeho trhu s uhlíkom v roku 2022 podľa článku 10 ods. 5 a článku 21 ods. 2 smernice 2003/87/ES

{SWD(2023) 346 final}

Zoznam skratiek

DN NPE	dlhový nástroj v rámci Nástroja na prepájanie Európy
CEM	systémy kontinuálneho merania emisií
CORSIA	systém kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve
EHP	Európsky hospodársky priestor
EEX	European Energy Exchange (Európska energetická burza)
EZVO	Európske združenie voľného obchodu
EIB	Európska investičná banka
orgán ESMA	Európsky orgán pre cenné papiere a trhy
EÚ	Európska únia
systém EU ETS	systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii
EÚ27	členské štáty Európskej únie
EUTL	protokol transakcií Európskej únie
ICAO	Medzinárodná organizácia civilného letectva
EDP InnovFin	energetické demonštračné projekty InnovFin
IOSCO	Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere
IPCC	Medzivládny panel o zmene klímy
MSR	trhová stabilizačná rezerva
NEKP	národný energetický a klimatický plán
NER	rezerva pre nových účastníkov
TNAC	celkové množstvo kvót v obehu

Obsah

1. Úvod ... 3
2. Dôležitý legislatívny vývoj ... 4
2.1. Reforma systému EU ETS v kontexte Európskej zelenej dohody ... 4
2.2. Smernica o ETS v kontexte nariadenia o pláne REPowerEU ... 5
3. Pokrytie systému EU ETS ... 6
3.1. Námorná doprava zahrnutá do rozsahu pôsobnosti systému EU ETS od roku 2024 ... 8
4. Strop emisií ... 9
5. Obchodovanie s kvótami formou aukcie ... 11
6. Bezodplatné prideľovanie kvót ... 13
7. Príjmy z obchodovania s emisiami ... 15
7.1. Nepriame náklady na emisie oxidu uhličitého ... 16
7.2. Inovačný fond ... 19
7.3. Modernizačný fond ... 21
8. Znižovanie emisií v systéme EU ETS ... 23
9. Vyváženie ponuky a dopytu na trhu EÚ s uhlíkom ... 27
10. Letecká doprava ... 29
11. Dohľad nad trhom ... 33
12. Rámec pre monitorovanie a nahlasovanie emisií ... 34
12.1. Monitorovanie a nahlasovanie ... 35
12.2. Akreditácia a overovanie ... 36
12.3. Príslušné orgány ... 37
12.4. Dodržiavanie súladu so systémom EU ETS ... 38
13. Prepojenie systému EU ETS a švajčiarskeho systému ETS ... 39
14. Systém EU ETS v kontexte riadenia EÚ v oblasti klímy a energetiky ... 41
15. Závery a výhľad do budúcnosti ... 42

1. Úvod

Systém Európskej únie na obchodovanie s emisiami (EU ETS) je základným kameňom jej politiky v oblasti klímy, ktorej cieľom je nákladovo efektívne znižovať emisie. V súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ sa v rámci systému EU ETS stanovuje limit a cena uhlíka pre emisie z odvetví energetiky a priemyslu, ako aj leteckej dopravy v Európe, ktoré sú zodpovedné približne za 40 % celkových emisií EÚ. Tento systém motivuje k znižovaniu emisií tam, kde je to najmenej nákladné, a to využívaním trhových síl na stanovenie cien uhlíka. Na druhej strane ceny uhlíka určujú príjmy, ktoré systém EU ETS vytvára na investície do opatrení v oblasti klímy a do transformácie energetiky.

Od svojho spustenia v roku 2005 pomohol systém EU ETS znížiť emisie z výroby elektrickej energie a tepla a priemyselnej výroby o 37,3 %[1], pričom priniesol viac ako 152 miliárd EUR v podobe príjmov z aukcií, ktoré sa rozdelili medzi členské štáty. Členské štáty v prevažnej miere použili tieto príjmy na financovanie investícií do transformácie energetiky a dekarbonizácie, ako aj na sociálne opatrenia na podporu zelenej transformácie. Napriek tomu je potrebné ďalej znižovať emisie, a to aj v iných odvetviach, aby sa dosiahli klimatické ciele pre celé hospodárstvo v rámci európskeho právneho predpisu v oblasti klímy[2]. Z hľadiska nákladovo efektívneho dosiahnutia tohto cieľa zohráva systém EU ETS zásadnú úlohu.

S cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu do polovice tohto storočia sa EÚ zaviazala znížiť emisie do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. V júli 2021 Európska komisia predstavila balík reforiem politiky „Fit for 55“ na plnenie tohto cieľa[3] vrátane reformy systému EU ETS. Európsky parlament a členské štáty do júna 2023 v Rade EÚ schválili túto reformu aj ďalšie súvisiace reformy. Väčšina zmien rámca EU ETS nadobudne účinnosť od roku 2024.

V tejto správe sa posudzuje fungovanie systému EU ETS v roku 2022 a v prvej polovici roka 2023 podľa pravidiel pred revíziou. Rekapitulujú sa v nej hlavné legislatívne zmeny, poskytuje sa aktualizovaný pohľad na kľúčové prvky rámca tohto systému a zhromažďujú sa priebežné výsledky vývoja emisií a príjmov z aukcií. Správa je v súlade s článkom 10 ods. 5 a článkom 21 ods. 2 smernice 2003/87/ES[4] (smernice o ETS). Vychádza najmä z údajov z registra Únie, protokolu transakcií EÚ (EUTL) a zo správ, ktoré predložili členské štáty

---

1 Emisie v rámci systému ETS zo zariadení v roku 2021 v odvetviach energetiky a priemyslu, bez Spojeného kráľovstva, len s odvetvím energetiky v Severnom Írsku, v porovnaní s upravenou hodnotou emisií v rámci systému ETS za rok 2005 a pri zohľadnení rovnakého rozsahu pôsobnosti. Na základe prehliadača údajov ETS Európskej environmentálnej agentúry, údaje extrahované 29. 8. 2023.

2 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021).

3 *Delivering the European Green Deal* (Plnenie Európskej zelenej dohody), GR pre oblasť klímy, 14. 7. 2021.

4 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES z 13. októbra 2003, o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2003).

podľa článku 21 smernice o ETS. Je k nej priložený technický dokument s doplňujúcimi informáciami (pracovný dokument útvarov Komisie[5]).

2. Dôležitý legislatívny vývoj

V prvej polovici roka 2023 boli v rámci balíka „Fit for 55“ v súvislosti s reakciou EÚ na energetickú krízu (REPowerEU) prijaté dôležité zmeny rámca EU ETS. Tento vývoj je zhrnutý v tejto kapitole. Dôkladne sa zohľadní v budúcich správach o fungovaní systému EU ETS, keď zmeny nadobudnú účinnosť.

2.1. Reforma systému EU ETS v kontexte Európskej zelenej dohody

Nasledujúce reformy uskutočnené v rámci balíka „Fit for 55“ sa týkajú smernice o ETS alebo súvisiacich právnych predpisov. Do konca júna 2023 boli všetky prijaté.

i) Reforma, ktorou sa zvyšujú ambície systému EU ETS – prijatá 10. mája 2023[6].

ii) Reforma, ktorou sa posilňuje trhová stabilizačná rezerva – prijatá 19. apríla 2023[7].

iii) Reforma systému EU ETS týkajúca sa leteckej dopravy – prijatá 18. januára[8] a 10. mája 2023[9].

iv) Reforma pravidiel monitorovania, nahlasovania a overovania emisií z námornej dopravy – prijatá 16. mája 2023[10].

---

5 SWD(2023) 346.

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/959 z 10. mája 2023, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii a rozhodnutie (EÚ) 2015/1814 o zriadení a prevádzke trhovej stabilizačnej rezervy systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023). Pozri konsolidované znenie.

7 Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/852 z 19. apríla 2023, ktorým sa mení rozhodnutie (EÚ) 2015/1814, pokiaľ ide o množstvo kvót, ktoré sa má umiestniť do trhovej stabilizačnej rezervy pre systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii do roku 2030 (Ú. v. EÚ L 110, 25.4.2023). Pozri konsolidované znenie.

8 Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/136 z 18. januára 2023, ktorým sa mení smernica 2003/87/ES, pokiaľ ide o oznamovanie kompenzácie v súvislosti s globálnym trhovým opatrením pre prevádzkovateľov lietadiel so sídlom v Únii (Ú. v. EÚ L 19, 20.1.2023).

9 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/958 z 10. mája 2023, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES, pokiaľ ide o príspevok leteckej dopravy k cieľu Únie v oblasti znižovania emisií v celom hospodárstve a ktorou sa primerane vykonáva globálne trhové opatrenie (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023).

10 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/957 z 10. mája 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2015/757 s cieľom začleniť činnosti námornej dopravy do systému EÚ na obchodovanie s emisiami a zabezpečiť monitorovanie, nahlasovanie a overovanie emisií ďalších skleníkových plynov a emisií z ďalších typov lodí (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023).

v) Reforma, ktorou sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond na doplnenie nového systému na obchodovanie s emisiami pre budovy, cestnú dopravu a priemysel s nízkym množstvom emisií – prijatá 10. mája 2023[11].

vi) Reforma, ktorou sa zriaďuje mechanizmus uhlíkovej kompenzácie na hraniciach – prijatá 10. mája 2023[12].

Vďaka týmto reformám sa zrýchlilo znižovanie emisií v rámci smernice o ETS. Okrem toho sa rozsah obchodovania s emisiami rozšíril na námornú dopravu v rámci existujúceho systému (pozri kapitolu 3.1) a na budovy, cestnú dopravu a priemysel s nízkym množstvom emisií prostredníctvom zavedenia nového systému na obchodovanie s emisiami (systém ETS 2) od roku 2027. Rámec EU ETS sa ďalej posilňuje, aby sa zabezpečilo bezproblémové fungovanie systému s cieľom dosiahnuť vyššie ambície. Zároveň sa zmobilizovalo ešte viac zdrojov z obchodovania s emisiami na podporu urýchlenej, inováciami podporovanej a sociálne spravodlivej dekarbonizácie, a to prostredníctvom príjmov z aukcií rozdeľovaných medzi vnútroštátne rozpočty, ako aj z inovačného fondu a modernizačného fondu, ktoré sú financované zo systému EU ETS a Sociálno-klimatického fondu. Sociálno-klimatický fond bol vytvorený paralelne so systémom ETS 2 s cieľom zmierniť prípadné sociálne účinky stanovenia cien uhlíka v nových odvetviach.

Väčšina zmien nadobudne účinnosť od 1. januára 2024, niektoré však platia už teraz. Výsledky uvedených reforiem sú podrobne rozpracované v celej správe vrátane prebiehajúceho vykonávania.

2.2. Smernica o ETS v kontexte nariadenia o pláne REPowerEU

S cieľom riešiť hlavné príčiny a dôsledky energetickej krízy, ktorú vyvolala ruská agresívna vojna proti Ukrajine, Komisia predložila plán REPowerEU[13]. Zahŕňa cielené reformy a investície s cieľom postupne odstrániť závislosť EÚ od dovozu fosílnych palív z Ruska, zaistiť bezpečnosť dodávok energie, podporiť energetickú efektívnosť a urýchliť prechod na čistú energiu. V záujme realizácie tohto plánu prijali Parlament a Rada vo februári 2023 nariadenie 2023/435[14] (nariadenie o pláne REPowerEU).

Nariadenie o pláne REPowerEU zahŕňa mobilizáciu inovačného fondu ako jedného zo zdrojov finančných prostriedkov na vykonávanie tohto plánu. Okrem toho sa ním mení smernica o ETS tak, aby sa 27 miliónov nepridelených emisných kvót z trhovej stabilizačnej rezervy, ktorých platnosť by inak uplynula, do 31. decembra 2030 využilo na doplnenie inovačného fondu. To sa podrobnejšie vysvetľuje v kapitolách 5 a 8.

---

11 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 z 10. mája 2023, ktorým sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond a mení nariadenie (EÚ) 2021/1060 (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023).

12 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/956 z 10. mája 2023, ktorým sa zriaďuje mechanizmus uhlíkovej kompenzácie na hraniciach (Ú. v. EÚ L 130, 16.5.2023).

13 Oznámenie Komisie – Plán REPowerEU [COM(2022) 230 final].

14 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023 (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023).

3. Pokrytie systému EU ETS

Od roku 2021 sa systém EU ETS uplatňuje v 27 členských štátoch EÚ a krajinách Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO) – Island, Lichtenštajnsko a Nórsko (krajiny zapojené do systému EU ETS) a uplatňuje sa aj na elektrárne v Severnom Írsku[15]. Od januára 2020 je systém EU ETS prepojený aj so švajčiarskym systémom na obchodovanie s emisiami. Fungovanie tohto prepojenia je opísané v kapitole 13.

Systém EU ETS sa vzťahuje na emisie z výroby elektrickej energie a tepla, energeticky náročných priemyselných odvetví a leteckej dopravy v Európe. V roku 2022 tieto emisie predstavovali 36 % celkových emisií EÚ – z 8 640 elektrární a teplární a výrobných zariadení, ako aj od 390 prevádzkovateľov lietadiel, ktoré lietajú medzi letiskami v Európskom hospodárskom priestore (EHP) a z EHP do Švajčiarska a Spojeného kráľovstva. Väčšina zariadení pokrytých systémom EU ETS emituje necelých 50 000 ton ekvivalentu oxidu uhličitého (ekvivalentu CO_2) ročne[16] (70,7 %). Z toho sa 4 793 zariadení klasifikuje ako zariadenia s nízkymi emisiami[17]. Väčšina zvyšných zariadení emituje od 50 000 do 500 000 ton ekvivalentu CO_2 ročne[18] (21,9 % z celkového množstva) a len zlomok emituje viac ako 500 000 ton ekvivalentu CO_2 ročne[19] (7,4 % z celkového množstva). Krajiny zapojené do systému ETS uviedli, že v roku 2022 bolo zatvorených 219 zariadení, z toho 133 z dôvodu zníženia kapacity na menej ako 20 megawattov tepelného príkonu. Tým sa zariadenia dostali pod prahovú hodnotu pre pokrytie v rámci systému EU ETS. V grafe 1 je znázornené rozdelenie zariadení v systéme EU ETS podľa úrovne emisií v roku 2022.

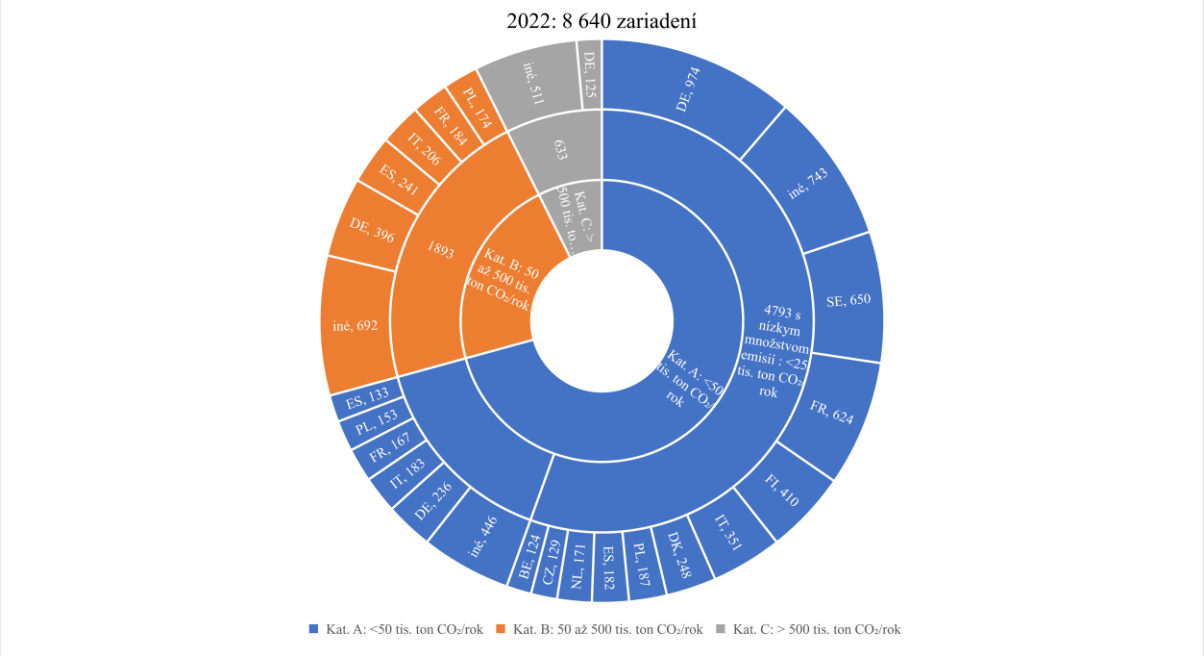
15 Podľa protokolu o Írsku/Severnom Írsku k dohode o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ.

16 Zariadenia kategórie A.

17 Podmnožina zariadení kategórie A, ktoré emitujú menej ako 25 000 ton ekvivalentu CO_2 ročne.

18 Zariadenia kategórie B.

19 Zariadenia kategórie C.

Graf 1: Počet zariadení podľa kategórie emisií v roku 2022

S cieľom znížiť administratívne zaťaženie môžu krajiny vylúčiť zariadenia s emisiami nižšími ako 25 000 ton ekvivalentu CO_2 ročne zo systému EU ETS, ak sa zavedú alternatívne opatrenia na zníženie emisií[20]. Od roku 2021 je takisto možné vylúčiť zo systému EU ETS zariadenia, ktoré emitujú menej ako 2 500 ton ekvivalentu CO_2 ročne[21], ako aj rezervné alebo záložné jednotky, ktoré nie sú v prevádzke viac ako 300 hodín ročne[22]. V roku 2022 sa zariadenia zo systému rozhodlo vylúčiť 15 krajín, čo predstavovalo celkovo 4,2 milióna ton ekvivalentu CO_2. Tento objem predstavoval 0,32 % emisií zo zariadení zahrnutých do systému EU ETS.

V leteckej doprave v roku 2022 predstavovali väčšinu z 390 regulovaných prevádzkovateľov komerční prevádzkovatelia (67 % z celkového počtu)[23]. Celkovo 174 prevádzkovateľov (45 %) patrilo medzi malých producentov emisií[24], vrátane 126 zo 129 nekomerčných prevádzkovateľov lietadiel.

Okrem emisií oxidu uhličitého (CO_2) systém EU ETS zahŕňa oxid dusný (N_2O) z výroby kyseliny dusičnej, kyseliny adipovej a kyseliny glyoxylovej a glyoxálu a emisie úplne fluórovaných uhľovodíkov (PFC) z primárnej výroby hliníka. V roku 2022 oznámilo 22 krajín povolenia pre činnosti v rámci systému ETS uvoľňujúce emisie iné ako emisie CO_2. Iba Nórsko hlásilo činnosti zachytávania a ukladania oxidu uhličitého. Krajiny, ktoré nahlásili emisie iné

20 Podľa článku 27 smernice o ETS.

21 Podľa článku 27a ods. 1 smernice o ETS. V každom z troch rokov pred oznámením Komisii. Emisie z biomasy sú vylúčené.

22 Podľa článku 27a ods. 3 smernice o ETS.

23 Príkladom komerčného prevádzkovateľa lietadiel je letecká spoločnosť v oblasti osobnej dopravy poskytujúca služby verejnosti. Príkladom nekomerčného prevádzkovateľa lietadiel je súkromné lietadlo.

24 V súlade s článkom 55 nariadenia (EÚ) 2018/2066 (pozri poznámku pod čiarou č. 91).

ako CO_2 z činností v rámci systému ETS, sú uvedené v tabuľke 1 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[25].

3.1. Námorná doprava zahrnutá do rozsahu pôsobnosti systému EU ETS od roku 2024

Podľa revidovanej smernice o ETS bude systém EU ETS zahŕňať emisie skleníkových plynov z námornej dopravy od januára 2024. Spočiatku sa bude týkať len emisií CO_2 a od roku 2026 aj emisií CH_4 (metánu) a N_2O. Zahrnuté sú emisie zo všetkých veľkých lodí (s hrubou priestornosťou 5 000 a viac), ktoré vstupujú do prístavov EÚ, bez ohľadu na vlajku, pod ktorou sa plavia, pokiaľ ide o:

- 50 % emisií z plavieb začínajúcich alebo končiacich mimo EÚ (o primeraných opatreniach vzhľadom na zostávajúci podiel emisií tak môže rozhodnúť príslušná tretia krajina),
- 100 % emisií z plavieb medzi dvoma prístavmi EÚ a z času, keď lode kotvia v prístavoch EÚ.

Námorná doprava je významným zdrojom emisií CO_2, pričom vytvára približne 3 – 4 % celkových emisií CO_2 v EÚ (viac ako 124 miliónov ton CO_2 v roku 2021), ak sa zohľadňujú všetky emisie z plavieb do EÚ a z EÚ[26]. Jej zaradením do systému EU ETS sa zabezpečí, aby toto odvetvie prispievalo k cieľom EÚ v oblasti klímy. To bude ďalej stimulovať energetickú efektívnosť, nízkouhlíkové riešenia a zníženie cenového rozdielu medzi alternatívnymi palivami a tradičnými lodnými palivami.

Systém vychádza z ustanovení platných pre ostatné odvetvia v rámci EU ETS, ako aj z nariadenia 2015/757[27] o monitorovaní a nahlasovaní emisií z námornej dopravy. Povinnosti v rámci systému ETS pre námorné odvetvie sa budú zavádzať postupne. Počas počiatočného obdobia postupného zavádzania bude lodná doprava povinná odovzdať iba kvóty za časť svojich emisií, ako sa uvádza v ďalšom texte.

- 2025: za 40 % svojich emisií nahlásených v roku 2024,
- 2026: za 70 % svojich emisií nahlásených v roku 2025,
- od roku 2027: za 100 % svojich nahlásených emisií v roku 2026 a v ďalších rokoch.

Tento prístup postupného zavádzania nenarušuje environmentálnu integritu systému EU ETS, pretože keď sa v rokoch 2024 a 2025 odovzdá menej kvót v porovnaní s overenými emisiami z námornej dopravy, členské štáty zrušia počet kvót zodpovedajúci tomuto rozdielu.

---

25 SWD(2023) 346.

26 *Report from the Commission – Fourth Annual Report from the European Commission on CO2 Emissions from Maritime Transport (period 2018-2021)* [Správa Komisie – Štvrtá výročná správa Európskej komisie o emisiách CO_2 z námornej dopravy (obdobie 2018 – 2021)], 13. 3. 2023 [SWD(2023) 54 final].

27 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/757 o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy a o zmene smernice 2009/16/ES (Ú. v. EÚ L 123, 19.5.2015).

Zahrnutá je doložka o podávaní správ a preskúmaní, aby bolo možné monitorovať uplatňovanie pravidiel v námornom odvetví. Predovšetkým ide o včasné odhalenie a riešenie prípadov vyhýbania sa povinnostiam, pričom treba posúdiť relevantný vývoj v Medzinárodnej námornej organizácii.

4. Strop emisií

Stropom v rámci systému EU ETS sa stanovuje maximálny absolútny objem emisií, ktoré môžu regulované subjekty emitovať počas fázy obchodovania. Zodpovedá počtu kvót vydaných za toto obdobie. Strop sa každoročne znižuje, aby sa zabezpečilo, že EÚ dosiahne svoj celkový cieľ zníženia emisií. Tým sa regulovaným subjektom poskytuje aj istota, pokiaľ ide o očakávaný nedostatok kvót.

Na emisie zo zariadení a na prevádzkovateľov lietadiel sa uplatňujú samostatné stropy. Strop emisií pre zariadenia na rok 2022 bol stanovený na 1 528 579 492 kvót. Pre letectvo bolo v roku 2022 vydaných 27 268 379 kvót.

V rokoch 2021 – 2023 sa strop pre leteckú dopravu znižuje tempom 2,2 % ročne. V prípade stropu emisií zo zariadení to zodpovedá 43 003 515 kvótam ročne. V tabuľke 1 sú uvedené údaje týkajúce sa ročného stropu systému EU ETS od roku 2021.

Tabuľka 1: Údaje o ročnom strope systému EU ETS pre zariadenia a prevádzkovateľov lietadiel

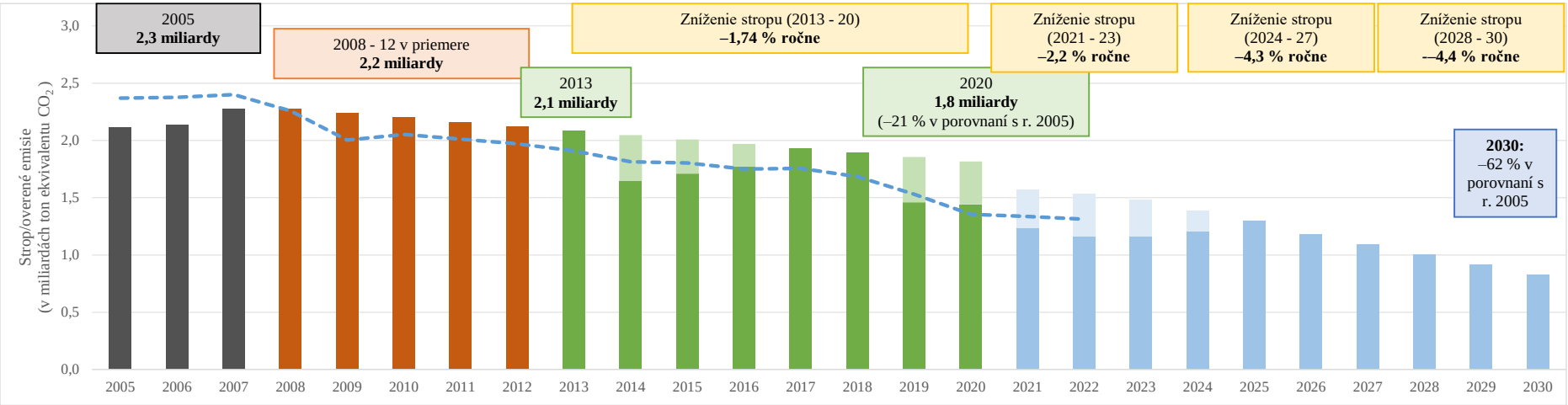
Rok	Ročný strop (zariadenia)	Ročný strop (letecká doprava)
2021	1 571 583 007	28 306 545
2022	1 528 579 492	27 268 379

Podľa revidovanej smernice o ETS sa strop emisií sprísňuje s cieľom znížiť emisie v súlade s klimatickým cieľom EÚ na rok 2030 – o 62 % do roku 2030 v porovnaní s rokom 2005. Na tento účel sa koeficient zníženia zvyšuje na 4,3 % ročne v rokoch 2024 – 2027 a na 4,4 % ročne od roku 2028. Okrem toho sa strop znižuje dvakrát – o 90 miliónov kvót v roku 2024 a o 27 miliónov kvót v roku 2026.

V týchto úpravách sa už zohľadňuje, že od roku 2024 budú emisie z námornej dopravy zahrnuté do systému EU ETS. Strop na rok 2024 sa zvyšuje o 78,4 milióna kvót na základe priemerných emisií tohto odvetvia nahlásených v rokoch 2018 a 2019. Komisia prijala rozhodnutie 2023/1575[28] s cieľom zohľadniť úpravy stropov, ktoré nadobudnú účinnosť v roku 2024.

V grafe 2 sú znázornené zmeny stropu počas všetkých fáz systému EU ETS vrátane plánovaného znižovania.

[28] Rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/1575 z 27. júla 2023 o množstve kvót pre celú Úniu, ktoré sa majú vydať v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami na rok 2024 (Ú. v. EÚ L 192, 31.7.2023).

Graf 2: Strop emisií v systéme EU ETS v porovnaní s overenými emisiami (so zohľadnením revízie smernice o ETS z roku 2023, t. j. prehodnotenia v rokoch 2024 a 2026, vrátane odvetvia námornej dopravy v roku 2024 a lineárneho redukčného koeficientu na úrovni 4,3 % v rokoch 2024 – 2027 a 4,4 % od roku 2028). Letecká doprava nie je zahrnutá. Vzhľadom na zmeny rozsahu pôsobnosti nie sú údaje z rokov 2005 – 2007 priamo porovnateľné s najnovšími údajmi. Od roku 2021 nie sú už v systéme EU ETS zahrnuté zariadenia zo Spojeného kráľovstva, zahrnutí sú len výrobcovia elektrickej energie v Severnom Írsku. Legenda: stĺpce (strop), svetlé tieňované stĺpce v rokoch 2014 – 2016 (kvóty odložené z aukcií), svetlé tieňované stĺpce od roku 2019 (kvóty umiestnené do trhovej stabilizačnej rezervy), prerušovaná čiara (overené emisie).

5. Obchodovanie s kvótami formou aukcie

Obchodovanie formou aukcie je hlavnou metódou rozdeľovania kvót v rámci systému EU ETS a predstavuje 57 % stropu[29]. V nariadení o obchodovaní formou aukcie[30] sa stanovujú pravidlá na zabezpečenie toho, aby sa aukcie uskutočňovali otvoreným, transparentným, harmonizovaným a nediskriminačným spôsobom. Upravuje sa v ňom harmonogram, správa a iné aspekty obchodovania s kvótami formou aukcie.

V roku 2022 sa aukcie naďalej uskutočňovali prostredníctvom Energy Exchange AG (EEX):

- ako spoločnej aukčnej platformy pre 25 členských štátov zúčastnených na spoločnom postupe verejného obstarávania,
- pre Poľsko, ktoré sa rozhodlo vystúpiť zo spoločného postupu verejného obstarávania, ale zatiaľ neurčilo svoju vlastnú aukčnú platformu,
- pre Island, Lichtenštajnsko a Nórsko po zmene Dohody o EHP v roku 2019, ktorá im umožnila účasť na dohode o spoločnom obstarávaní pre spoločnú aukčnú platformu,
- pre Spojené kráľovstvo na účely obchodovania kvót formou aukcie pre výrobcov elektrickej energie v Severnom Írsku.

Na EEX sa obchoduje formou aukcie aj pre Nemecko ako na jeho nezávislej aukčnej platforme.

V tabuľke 2 sa uvádza prehľad ročných objemov emisných kvót obchodovaných formou aukcie na EEX od roku 2021.

Tabuľka 2: Celkové objemy emisných kvót obchodovaných formou aukcie (od 1. januára 2021 do 30. júna 2023)

Rok	Všeobecné kvóty	Kvóty pre leteckú dopravu
2021	582 952 500	3 785 500
2022	482 389 000	3 698 000
2023 (do 30. júna)	247 762 000	2 326 500

V roku 2022 sa uskutočnilo celkovo 222 aukcií, z ktorých dve boli zrušené. Aukcia pre spoločnú aukčnú platformu bola 1. februára zrušená pre technický problém. V súlade s článkom 9 nariadenia o obchodovaní formou aukcie sa zodpovedajúce množstvo kvót rozdelilo medzi nasledujúce štyri aukcie. Aukcia pre Poľsko bola zrušená 2. marca, keďže celkový objem ponúk nedosiahol množstvo kvót obchodovaných formou aukcie. Aukcia bola zrušená v súlade s článkom 7 ods. 5 nariadenia o obchodovaní formou aukcie a príslušné

[29] V praxi sa presný podiel líši, keďže objem kvót obchodovaných formou aukcie sa znížil, aby sa prispelo do trhovej stabilizačnej rezervy, zatiaľ čo objem kvót určených na bezodplatné prideľovanie sa nezmenil.

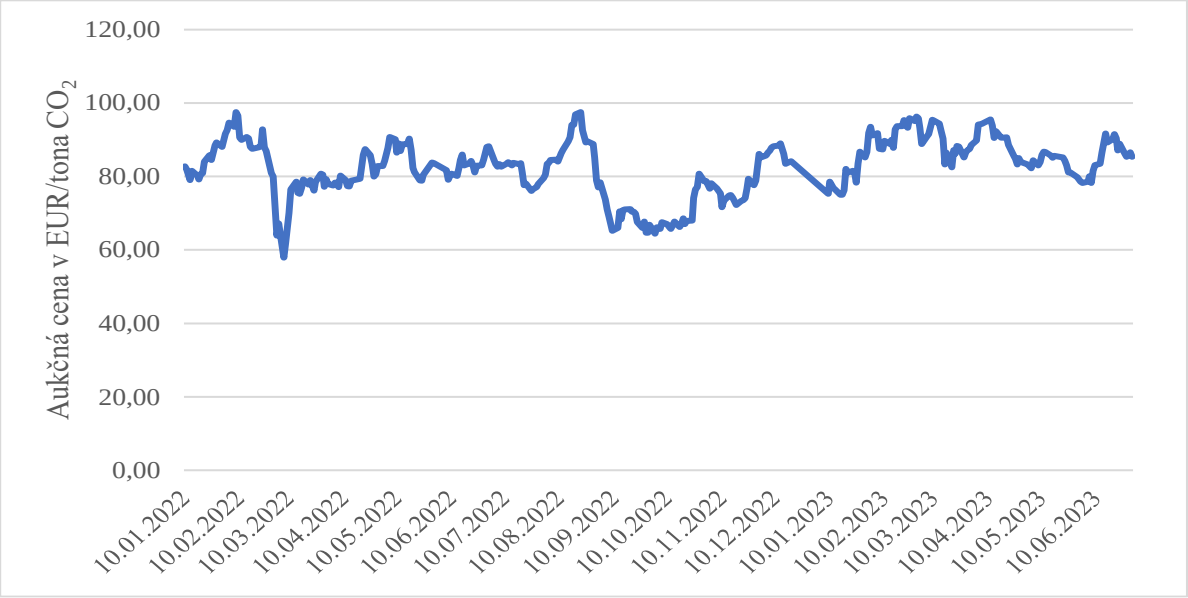
[30] Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1031/2010 z 12. novembra 2010 o harmonograme, správe a iných aspektoch obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov formou aukcie podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve (Ú. v. EÚ L 302,18.11.2010).

množstvo bolo opäť rozdelené v nasledujúcich štyroch aukciách. V prvom polroku 2023 sa uskutočnilo 109 aukcií. Počas tohto obdobia neboli zrušené žiadne aukcie.

Od júla 2023 zahŕňajú aukčné objemy kvóty pridelené z trhovej stabilizačnej rezervy do Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti podľa nariadenia o pláne REPowerEU. Kvóty obchodované formou aukcie podľa nariadenia o pláne REPowerEU prinesú do 31. augusta 2026 do nástroja 20 miliárd EUR[31].

V grafe 3 je uvedený prehľad aukčných zúčtovacích cien na trhu EÚ s uhlíkom v roku 2022 a prvom polroku 2023. Najvyššia aukčná cena v roku 2022 na úrovni 97,51 EUR bola dosiahnutá 8. februára. Najnižšia cena 57,91 EUR bola zaznamenaná 7. marca 2022 počas obdobia zvýšenej volatility trhu vyvolanej komplexnou ruskou inváziou na Ukrajinu. Priemerná cena v roku 2022 dosiahla 80,18 EUR. V prvom polroku 2023 bolo cenové rozpätie užšie, a to od 75,04 EUR (17. januára) do 96,33 EUR (28. februára).

Aukčná platforma pravidelne uverejňuje podrobné výsledky každej aukcie na svojom webovom sídle[32]. Ďalšie informácie o výsledkoch aukcií vrátane účasti, pomeru záruk a cien sa nachádzajú v správach krajín zapojených do systému EU ETS o aukciách.[33]

Graf 3: Zúčtovacie ceny v aukciách všeobecných kvót (od 1. januára 2022 do 30. júna 2023)

31 Aktualizácia regulačného rámca, uverejnený revidovaný kalendár aukcií na rok 2023, GR pre opatrenia v oblasti klímy, 23. 7. 2023.

32 EEX, Aukcie EU ETS.

33 Správy o aukciách, GR pre opatrenia v oblasti klímy, 30. 6. 2023.

6. Bezodplatné prideľovanie kvót

Hoci je obchodovanie formou aukcie hlavnou metódou prideľovania kvót v systéme EU ETS, významný objem kvót sa regulovaným subjektom prideľuje bezodplatne na účely riešenie rizika úniku uhlíka[34]. Bezodplatné prideľovanie je prechodné opatrenie určené predovšetkým pre priemyselné odvetvie.

V osobitnom zozname odvetví vystavených riziku úniku uhlíka sa uvádzajú odvetvia, ktorým hrozí únik uhlíka a ktoré sú oprávnené na bezodplatné pridelenie 100 % príslušných referenčných hodnôt. V zozname na roky 2021 – 2030[35] je uvedených 63 odvetví a pododvetví pokrývajúcich približne 94 % priemyselných emisií v systéme EU ETS.

Bezodplatné prideľovanie emisných kvót konkrétnym odvetviam je založené na referenčných úrovniach výkonnosti. V týchto hodnotách sa zohľadňuje priemerná intenzita emisií na jednotku produkcie 10 % najúčinnejších zariadení v každom odvetví. Referenčné úrovne sa postupne čoraz viac znižujú s cieľom zvýšiť stimuly na dekarbonizáciu a podporovať inováciu. Komisia v roku 2021 aktualizovala referenčné hodnoty ETS[36], ktoré sa uplatňujú v prvom období prideľovania kvót (2021 – 2025). Referenčné hodnoty budú aktualizované aj pre druhé obdobie prideľovania kvót (2026 – 2030). Podľa revidovanej smernice o ETS sa potom ročné miery zníženia zvýšia s cieľom stimulovať ďalšiu transformáciu priemyslu: minimálna miera z 0,2 % na 0,3 % a maximálna miera z 1,6 % na 2,5 %.

Od roku 2021 sa objem bezodplatne prideľovaných emisných kvót upravuje na základe zmien v priemyselnej výrobe[37]. Prahová hodnota pre úpravy je stanovená na úrovni 15 % zvýšenia alebo zníženia výroby. Prevádzkovatelia sú povinní každoročne predkladať správy o údajoch týkajúcich sa výroby príslušným vnútroštátnym orgánom. Na základe týchto správ sa môžu vykonať úpravy objemu bezodplatne prideľovaných emisných kvót. Táto dodatočná striktnosť[38] viedla k zvýšeniu počtu ročných úprav objemu bezodplatne prideľovaných emisných kvót. Priemerný počet žiadostí predložených v rokoch 2021 a 2022 predstavoval približne 3 600, čo je približne trikrát viac ako ročný priemer do roku 2020.

---

34 K úniku uhlíka môže dôjsť, ak by sa činnosti regulované v rámci systému ETS presunuli do krajín mimo EÚ s menej ambicióznymi politikami v oblasti klímy, čo by viedlo k zvýšeniu celkových emisií skleníkových plynov.

35 Delegované rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/708 z 15. februára 2019, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokiaľ ide o určenie zoznamu odvetví a pododvetví, ktoré sa v období rokov 2021 až 2030 považujú za odvetvia a pododvetvia s rizikom úniku uhlíka (Ú. v. EÚ L 120, 8.5.2019).

36 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/447 z 12. marca 2021, ktorým sa určujú revidované referenčné úrovne na účely bezodplatného prideľovania emisných kvót na obdobie rokov 2021 až 2025 podľa článku 10a ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 87, 15.3.2021).

37 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1842 z 31. októbra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokiaľ ide o ďalšie ustanovenia týkajúce sa úprav súvisiacich s bezodplatným prideľovaním emisných kvót v dôsledku zmien na úrovni činnosti (Ú. v. EÚ L 282, 4.11.2019).

38 Do roku 2020 bola prahová hodnota stanovená na 50 % v prípade zníženia výroby, zatiaľ čo zvýšenie sa bralo do úvahy len v prípade, že súviselo s fyzickými zmenami, v dôsledku ktorých sa rozšírila kapacita.

Pôvodný objem bezodplatne prideľovaných emisných kvót na roky 2021 – 2025 bol stanovený na 2 791 miliónov kvót pre 7 430 zariadení. Pri odhadovanej cene uhlíka 85 EUR za tonu ekvivalentu CO_2 by hodnota týchto pridelených kvót predstavovala počas tohto obdobia približne 47 miliárd EUR ročne. Do polovice roka 2023 Komisia prijala osem rozhodnutí[39] o úprave objemu bezodplatne prideľovaných kvót, čo viedlo k ich zníženiu o 90,4 milióna. Komisia však zároveň prijala tri rozhodnutia[40] opravujúce pôvodnú úroveň bezodplatne prideľovaných emisných kvót a pridala 3,4 milióna emisných kvót. Oprava bola potrebná z dôvodu nájdených chýb v údajoch, ktoré predložili zariadenia, a na účely vykonania súdnych rozsudkov. Celkovo sa doteraz bezodplatne prideľované kvóty na roky 2021 – 2025 v porovnaní s pôvodným rozhodnutím znížili o 87 miliónov kvót.

Úpravy úrovne bezodplatne prideľovaných emisných kvót sa vykonávajú z rezervy pre nových účastníkov (NER). Tieto úpravy zahŕňajú aj zmeny v prideľovaných emisných kvótach z dôvodu otvorenia alebo zatvorenia zariadení. Pôvodný objem v rezerve pre nových účastníkov začiatkom roka 2021 predstavoval 331,3 milióna emisných kvót. V tomto objeme boli zahrnuté aj nepridelené emisné kvóty a 200 miliónov emisných kvót z trhovej stabilizačnej rezervy.

V tabuľke 3 sú zhrnuté ročné úrovne bezodplatne prideľovaných emisných kvót v prvom období prideľovania emisných kvót (počiatočná aj upravená úroveň).

Tabuľka 3: Bezodplatne prideľované emisné kvóty v rokoch 2021 – 2025 (v miliónoch emisných kvót)

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	Spolu
Pôvodné bezodplatne pridelené emisné kvóty (EÚ27 + Island, Lichtenštajnsko a Nórsko)	559,6	558,9	558,2	557,5	556,8	2 791,1
Skutočné bezodplatne pridelené emisné kvóty	545,9	543,0	539,2	538,4	537,7	2 704,1
Upravené a opravené bezodplatne pridelené emisné kvóty	–13,7	–15,9	–19,0	–19,1	–19,1	–87,0

Revíziou smernice o ETS sa zosúlaďuje bezodplatné prideľovanie emisných kvót s posilneným systémom EU ETS. Rozširuje sa v nej rozsah činností regulovaných systémom a rozsah

[39] Dozorný úrad EZVO takisto prijal rozhodnutia pre Island, Lichtenštajnsko a Nórsko.

[40] Dozorný úrad EZVO takisto prijal rozhodnutia pre Island, Lichtenštajnsko a Nórsko.

referenčných hodnôt[41] s cieľom odstrániť faktory odrádzajúce od zavádzania nových technológií, ako je napríklad čistý vodík alebo oceľ vyrobená s použitím vodíka. Zároveň sa zavádzajú podmienky prístupu k bezodplatne prideľovaným emisným kvótam vo forme energetických auditov a v prípade určitých zariadení aj plány klimatickej neutrality. Pravidlá vykonávania pre bezodplatné prideľovanie emisných kvót sa v súčasnosti revidujú.

V niektorých odvetviach v rámci ETS (cement, hliník, hnojivá, vodík, železo a oceľ) sa bezodplatné prideľovanie kvót postupne nahradí mechanizmom uhlíkovej kompenzácie na hraniciach (mechanizmus CBAM) od roku 2026. Nariadenie 2023/956[42] (nariadenie o mechanizme CBAM) bolo prijaté ako jedna z reforiem balíka „Fit for 55“ na zmiernenie rizika úniku uhlíka, keďže EÚ zvyšuje svoje klimatické ambície. Dovozcom výrobkov v odvetviach v rámci mechanizmu CBAM sa bude účtovať poplatok za viazané emisie, ktorý sa rovná poplatku, ktorý platia výrobcovia v EÚ v rámci systému EU ETS. Tento nový režim sa postupne zavedie počas prechodného obdobia, ktoré sa začína v roku 2023[43]. Príjmy z postupného rušenia bezodplatných emisných kvót pre odvetvia v rámci mechanizmu CBAM sa použijú na zvýšenie rozpočtu inovačného fondu.

7. Príjmy z obchodovania s emisiami

Systém EU ETS prináša značné príjmy, ktoré sa využívajú na podporu opatrení v oblasti klímy. Zahŕňa to financovanie investícií do transformácie energetiky, dekarbonizácie priemyslu a technologických inovácií, ako aj sociálnych opatrení na podporu zelenej transformácie. Časom sa tak môže znížiť aj vystavenie odvetví v rámci ETS cenám uhlíka. Vyššia cena uhlíka znamená vyššie príjmy.

Príjmy z aukcií emisných kvót v rámci systému EU ETS smerujú prevažne do rozpočtov členských štátov. Okrem toho sa časť emisných kvót obchoduje formou aukcie a financuje sa z nej inovačný fond a modernizačný fond. Inovačný fond nahradil program NER 300, ktorý bol až do roku 2020 financovaný zo systému EU ETS. Tabuľky 2 a 3 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[44] obsahujú rozpis príjmov zo systému ETS za rok 2022 podľa jednotlivých krajín zapojených do systému EU ETS a tabuľka 4 obsahuje príjmy z roku 2022 v prospech inovačného fondu a modernizačného fondu. Tento pracovný dokument útvarov Komisie[45] obsahuje aj súhrn vykonávania programu NER 300 a projektov podporovaných z jeho fondov (tabuľka 5).

V roku 2022 priniesol systém EU ETS príjmy z aukcií v celkovej výške 38,8 miliardy EUR, čo je o 7,7 miliardy EUR viac než v roku 2021. Z tejto sumy sa 29,7 miliardy EUR rozdelilo

41 Príloha I k smernici o ETS – činnosti v rozsahu pôsobnosti systému EU ETS.

42 Pozri poznámku pod čiarou č. 11.

43 Komisia prijala podrobné pravidlá podávania správ pre prechodnú fázu mechanizmu uhlíkovej kompenzácie na hraniciach, GR pre dane a colnú úniu, 17. augusta 2023.

44 SWD(2023) 346.

45 SWD(2023) 346.

priamo medzi členské štáty[46]. Tie uviedli, že vynaložili v priemere 76 % týchto príjmov na projekty súvisiace s klímou a energetikou – rovnako ako v roku 2021 a v súlade s priemerom 75 % z rokov 2013 – 2020. Približne 25 % príjmov členských štátov je vyčlenených na osobitné opatrenia v oblasti klímy a energetiky, 27 % smeruje do špecifických environmentálnych fondov a 48 % smeruje do štátnych rozpočtov. Členské štáty tieto zdroje naďalej používali aj na riešenie sociálneho vplyvu energetickej krízy. Podrobnejší prehľad správ členských štátov o využívaní ich príjmov zo systému ETS v roku 2022 je k dispozícii v správe o pokroku opatrení v oblasti klímy za rok 2023[47].

Pred poslednou revíziou sa v smernici o ETS stanovovala požiadavka, že členské štáty by mali použiť aspoň 50 % príjmov z obchodovania formou aukcie[48] a všetky príjmy z obchodovania s kvótami pre leteckú dopravu na účely súvisiace s klímou a energetikou. V revidovanej smernici sa zavádza povinnosť členských štátov použiť všetky príjmy zo systému EU ETS[49] (alebo ekvivalentnú sumu) na zelenú transformáciu vrátane sociálnych opatrení. V súvislosti s rozšíreným rozsahom pôsobnosti sa členské štáty vyzývajú, aby podporovali aj dekarbonizáciu námornej dopravy a ochranu morskej biodiverzity. Revidované pravidlá čerpania už nadobudli účinnosť 5. júna 2023; touto problematikou sa bude zaoberať budúcoročná správa.

7.1. Nepriame náklady na emisie oxidu uhličitého

Členské štáty môžu poskytnúť štátnu pomoc niektorým energeticky náročným priemyselným odvetviam ako kompenzáciu nákladov na emisie oxidu uhličitého vzniknutých z nepriamych emisií, konkrétne zo zvýšených cien elektrickej energie z toho dôvodu, že energetické spoločnosti prenášajú náklady na nákup kvót na spotrebiteľov. Komisia prijala usmernenia o štátnej pomoci v súvislosti so systémom EU ETS s cieľom harmonizovať vykonávanie tejto pomoci medzi členskými štátmi a minimalizovať narušenia hospodárskej súťaže na jednotnom trhu. Tieto usmernenia sa najskôr vzťahovali na nepriame náklady vzniknuté v rokoch 2013 až 2020[50]. Usmernenia boli v roku 2020 zrevidované, aby sa vzťahovali na roky 2021 – 2030[51].

V roku 2022 členské štáty prvýkrát zaplatili za nepriame náklady na základe revidovaných usmernení o štátnej pomoci. V praxi to znamená, že za nové obdobie oznámili schémy štátnej pomoci Komisii, aby ich posúdila, a následne boli schválené ako zlučiteľné s jednotným trhom.

---

46 Zostávajúci rozdiel predstavuje príjmy združené v rámci inovačného a modernizačného fondu, ako aj príjmy rozdelené Islandu, Lichtenštajnsku a Nórsku, ako aj Spojenému kráľovstvu v súvislosti so Severným Írskom.

47 Má sa prijať; COM(2023) 653 final.

48 Vrátane kvót pridelených na účely solidarity a rastu.

49 Rovnaká povinnosť sa bude vzťahovať na príjmy z nového systému ETS 2 pre budovy, cestnú dopravu a priemyselné odvetvia s nízkym množstvom emisií po jeho spustení.

50 Usmernenia k niektorým opatreniam štátnej pomoci v súvislosti so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov po roku 2012 (Ú. v. EÚ C 158, 5.6.2012).

51 Usmernenia k niektorým opatreniam štátnej pomoci v súvislosti so systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov po roku 2021 (Ú. v. EÚ C 317, 25.9.2020).

Na rozdiel od roku 2021 Litva v roku 2022 ukončila kompenzáciu nepriamych nákladov. Slovinsko a Rakúsko však zaviedli nové systémy, no s platbami začnú až v roku 2023. To znamená, že v roku 2022 13 členských štátov zaplatilo priemyselnému odvetviu nepriame náklady na emisie oxidu uhličitého, ktoré zariadeniam vznikli v roku 2021. Do tohto zoznamu možno doplniť aj Portugalsko, no jeho systém bol prijatý až koncom roka 2022, čo znamená, že platby sa uskutočnili neskôr a zatiaľ nie sú k dispozícii žiadne údaje[52].

Do troch mesiacov po uplynutí každého roka musia členské štáty, ktoré majú zavedený systém kompenzácie nepriamych nákladov, zverejniť celkovú výšku vyplatených kompenzácií spolu s prehľadom podľa jednotlivých prijímajúcich odvetví a pododvetví. V tabuľke 4 je uvedený súhrn údajov zverejnených členskými štátmi, pokiaľ ide o kompenzáciu, ktorá bola vyplatená v roku 2022. Objemy kompenzácie sa takisto porovnávajú s príjmami z aukcií za rok 2021[53].

[52] Pozri prípad štátnej pomoci SA.100103. Rozpočet portugalského systému je 25 miliónov EUR.

[53] Príjmy z obchodovania s kvótami pre leteckú dopravu formou aukcie sú vylúčené.

Tabuľka 4: Výška nepriamych nákladov vzniknutých v roku 2021 vyplatená v roku 2022

Členský štát	Vyplatená výška nepriamych nákladov vzniknutých v roku 2021 [v miliónoch EUR]	Počet príjemcov (zariadení)	Príjmy z obchodovania formou aukcie v roku 2021[54] [v miliónoch EUR]	Podiel príjmov z aukcií vynaložený na nepriame náklady
Belgicko (FL)	75,2	37	527,3	17,0 %
Belgicko (WL)	14,2	15		
Česko	30,3	27	601,9	5,0 %
Nemecko	806	676	5 270,9	15,3 %
Grécko[55]	111,6	52	1 003,9	11,1 %
Španielsko	244	211	2 452,4	10,0 %
Fínsko	63,3	50	404,6	15,6 %
Francúzsko	300,2	275	1 445,9	20,7 %
Taliansko	146,8	229	2 495,8	5,9 %
Luxembursko	12	4	7,3	176,7 %
Holandsko	59,8	59	894	6,7 %
Poľsko	167,6	92	4 966,4	3,4 %
Rumunsko	126	29	480,1	26,2 %
Slovensko	1	7	275,8	0,0 %

Celkové nepriame náklady, ktoré týchto 13 členských štátov vynaložilo v roku 2022, predstavovali približne 2,16 miliardy EUR. To je menej než 2,38 miliardy EUR vyplatených v roku 2021. V revidovaných usmerneniach o systéme ETS sa znížil počet odvetví oprávnených na kompenzáciu. Znížil sa aj počet zariadení, ktoré získali pomoc, a to z viac ako 2 000 v roku 2021 na približne 1 750 v roku 2022. V revidovaných usmerneniach o systéme ETS sa takisto aktualizovali emisné faktory, ktoré členské štáty používajú na výpočet maximálnej výšky pomoci, čo viedlo k nižším platbám za megawatthodinu referenčnej hodnoty spotreby. Na druhej strane zahrnutie rafinérskeho odvetvia, ako aj zavedenie možnosti obmedziť maximálny vlastný príspevok na nepriame náklady pre veľmi energeticky náročné

[54] Príjmy z obchodovania s kvótami pre leteckú dopravu formou aukcie sú vylúčené.

[55] Údaje o Grécku sú predbežné. Vzhľadom na to, že jeho systém kompenzácie bol schválený až v máji 2023, v čase podávania správy ešte nebolo vyplácanie finančných prostriedkov ukončené.

odvetvia (t. j. na 1,5 % hrubej pridanej hodnoty príjemcu) majú opačný účinok, a to zvýšenie celkovej výšky pomoci.

V rámci nových systémov, ktoré zaviedli členské štáty, by mali príjemcovia preinvestovať časť pomoci do projektov, ktoré znižujú ich priamu alebo nepriamu uhlíkovú stopu, a tým aj ich vystavenie riziku úniku uhlíka.

Cena uhlíka použitá na vyhodnotenie nepriamych nákladov vzniknutých v roku 2021 (vypočítaná ako priemerná cena futures za daný rok zaznamenaná v roku 2020) bola 25,09 EUR, čo sa takmer rovná cene 25,20 EUR použitej pre nepriame náklady vzniknuté v roku 2020. Systémy kompenzácie majú zvyčajne rozpočet vypočítaný na celé obdobie uplatňovania (ktoré vo väčšine členských štátov zahŕňa roky 2021 – 2030).

Platby za nepriame náklady sa znížili aj v relatívnom vyjadrení. Celková výška platieb za nepriame náklady v roku 2022 predstavovala 10,4 % príjmov z aukcií, ktoré 13 členských štátov dosiahlo v roku 2021. V roku 2021 vynaložili v priemere 19,2 % svojich príjmov z aukcií na kompenzáciu nepriamych nákladov na emisie oxidu uhličitého. V tomto prípade nie je hlavným faktorom zníženie výšky kompenzácie, ale zvýšenie príjmov z aukcií v roku 2021 v porovnaní s rokom 2020.

Členské štáty, ktoré vynaložia viac ako 25 % svojich príjmov z aukcií na kompenzáciu nepriamych nákladov v ktoromkoľvek roku, majú takisto povinnosť zverejniť správu, v ktorej vysvetlia, prečo túto prahovú hodnotu prekročili. V roku 2022 väčšina členských štátov zostala výrazne pod touto prahovou hodnotou. Aj v tomto prípade je hlavným faktorom nárast príjmov z aukcií. Napriek tomu dva členské štáty vynaložili viac ako 25 % svojich príjmov z aukcií na platby za nepriame náklady: Luxembursko a Rumunsko.

Výdavky Luxemburska výrazne prevyšovali jeho celkové príjmy z aukcií. Z veľkej časti to bolo spôsobené poklesom aukčného objemu aukcií v krajine, ktorý spôsobilo najmä využívanie kvót ETS na kompenzáciu emisií v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje nariadenie o spoločnom úsilí (tzv. flexibilita nariadenia o spoločnom úsilí). Čistý účinok je taký, že Luxembursko získalo v roku 2021 v porovnaní s rokom 2020 viac než o polovicu nižšie príjmy. V absolútnom vyjadrení sa kompenzácia Luxemburska v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 v skutočnosti znížila. Naopak Rumunsko len mierne prekročilo prahovú hodnotu a vysvetlilo, že to bolo čiastočne dôsledkom hospodárskej obnovy, ktorá viedla k zvýšeniu priemyselnej výroby a spotreby elektrickej energie.

7.2. Inovačný fond

Inovačný fond, ktorý je v plnej miere financovaný zo systému EU ETS, je jedným z najväčších svetových programov na financovanie zavádzania nízkouhlíkových a bezuhlíkových inovačných riešení a technológií v oblasti energetiky, priemyslu a emisne neutrálnej mobility. Z tohto fondu sa udeľujú granty na projekty zamerané na komerčné zavádzanie inovatívnych nízkouhlíkových technológií a uvádzanie priemyselných riešení zameraných na dekarbonizáciu Európy a podporu prechodu na klimatickú neutralitu na trh.

Komisia predkladá podrobnejšie samostatné správy o vykonávaní inovačného fondu. Druhá správa o pokroku vo vykonávaní inovačného fondu sa očakáva vo štvrtom štvrťroku 2023[56].

Pokiaľ ide o konkrétne výsledky, v nadväznosti na druhé kolo výziev na predkladanie návrhov ukončené v roku 2022 sa podpísali dohody o grante pre 16 veľkých a 16 malých projektov. Na financovanie inovácií vrátane inovácií v odvetví cementu, vodíka, chemických látok a vo výrobnom odvetví a na podporu dekarbonizácie v ôsmich krajinách zapojených do systému ETS[57] sa použije viac ako 1,8 miliardy EUR. Finančné prostriedky približne vo výške 60 miliónov EUR budú určené na malé inovácie v niekoľkých ťažko dekarbonizovateľných odvetviach vrátane skla, cementu, uskladňovania energie a obnoviteľných zdrojov energie[58].

Vďaka projektom, ktoré získali podporu v Česku, Slovinsku, Litve a na Cypre, sa zlepšila sektorová a geografická rovnováha inovačného fondu. Do júna 2023 portfólio inovačného fondu zahŕňalo celkom 69 projektov s príspevkom zo systému ETS vo výške 3,1 miliardy EUR[59]. Odhaduje sa, že po dokončení týchto projektov sa počas prvých desiatich rokov ich prevádzky ušetrí približne 215 miliónov ton emisií ekvivalentu CO_2.

Stimul, ktorý predstavuje cena uhlíka v rámci systému EU ETS, je v prípade týchto projektov oveľa väčší než výška finančných prostriedkov z inovačného fondu. Napríklad prínos ceny uhlíka pre podnikateľské zámery spoločností z projektov podporených z inovačného fondu doteraz predstavuje približne 17,3 miliardy EUR (náklady na emisie uhlíka, ktorým sa predišlo v dôsledku nižších emisií). Tento stimul jednoznačne presahuje podporu týchto projektov z inovačného fondu vo výške 3,1 miliardy EUR. Odráža to logiku systému EU ETS, podľa ktorej je cena uhlíka hlavným dlhodobým stimulom, zatiaľ čo inovačný fond tento stimul dopĺňa s cieľom urýchliť zmenu[60].

Súčasne sa vybralo 18 neúspešných projektov z druhého kola výziev (veľké aj malé projekty), ktoré získali pomoc pri vypracúvaní projektov v rámci inovačného fondu. Táto podpora dosahuje výšku 6,87 milióna EUR a poskytuje ju Európska investičná banka (EIB). Od začiatku programu bola pomoc pri vypracúvaní projektov udelená 43 projektom, čím sa vytvorila silná základňa budúcich kvalitných žiadostí.

Tretia výzva na predkladanie veľkých projektov bola zameraná konkrétne na oblasti súvisiace s plánom EÚ REPowerEU. V júli 2023 bolo predbežne vybraných 41 projektov[61] na vypracovanie dohôd o grante za bezprecedentný príspevok z inovačného fondu vo výške 3,6 miliardy EUR. Predpokladá sa, že tieto dohody budú podpísané koncom roku 2023. Tretia

---

56 Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní inovačného fondu [COM(2022) 416 final].

57 Tieto projekty prispejú k úsiliu zameranému na dekarbonizáciu v šiestich členských štátoch (Bulharsko, Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Poľsko, Švédsko), ako aj na Islande a v Nórsku.

58 Šestnásť grantov z inovačného fondu EÚ udelených na projekty v celej Európe, GR pre opatrenia v oblasti klímy, 6. júna 2023.

59 Aktualizované portfólio projektov podpísaných v rámci inovačného fondu.

60 Odôvodnenie 20 smernice 2009/29/ES, potvrdené v odôvodnení 14 smernice (EÚ) 2018/410.

61 EÚ investuje 3,6 miliardy EUR z príjmov z obchodovania s emisiami, GR pre opatrenia v oblasti klímy, 13. júla 2023.

výzva na predkladanie malých projektov s rozpočtom 100 miliónov EUR sa uzavrela 19. septembra 2023, pričom bolo doručených 72 návrhov.

Revízia smernice o ETS prináša dôležité zmeny inovačného fondu. Fond sa navyšuje zo 450 na približne 530 miliónov emisných kvót, ktorých predaj by mal do roku 2030 priniesť dostupné príjmy vo výške približne 40 miliárd EUR[62]. Do rozsahu pôsobnosti fondu je zahrnutých viac odvetví – námorná doprava, budovy a cestná doprava. Do pôsobnosti fondu sa zavádzajú aj nové prvky, aby sa lepšie zosúladil s potrebami trhu, vrátane kategórie stredných projektov a mechanizmov financovania, ako sú súťažné ponukové konania (aukcie). Hoci sa fond naďalej zameriava na prelomové inovácie, teraz zahŕňa aj rozširovanie inovačných technológií, k čomu by mali prispieť aukcie. Vzhľadom na revíziu sa nariadenie o inovačnom fonde 2019/856[63] zmenilo. Očakáva sa, že nadobudne účinnosť začiatkom novembra 2023.

Štvrtá výzva na predkladanie návrhov zahŕňajúca malé, stredné a veľké projekty s predbežným rozpočtom 4 miliardy EUR, ako aj prvá aukcia na vodík z obnoviteľných zdrojov s rozpočtom 800 miliónov EUR sa podľa revidovaných pravidiel vyhlásia do konca roka 2023. Pilotná aukcia a nasledujúca aukcia sú otvorené pre členské štáty, aby im pridelili vnútroštátne rozpočtové prostriedky na podporu ďalších projektov – ide o koncepciu „aukcie ako služby“ načrtnutú v oznámení o Európskej vodíkovej banke[64].

7.3. Modernizačný fond

Modernizačný fond je program solidarity financovaný zo systému EU ETS. Poskytuje podporu desiatim členským štátom s nižšími príjmami[65], pričom od roku 2024 to bude trinásť členských štátov, pri plnení klimatických a energetických cieľov do roku 2030 tým, že pomáha zavádzať projekty určené na modernizáciu energetických systémov a zvyšovanie energetickej efektívnosti. Jeho rozpočet pochádza z predaja časti stropu EU ETS formou aukcie; medzi prijímajúce členské štáty sa rozdeľuje podľa pevne stanoveného kľúča[66].

Členské štáty predkladajú vybrané investičné návrhy na posúdenie Európskej investičnej banke. Väčšinu svojich zdrojov z fondu sú však povinné použiť na prioritné investície, ktoré im pomáhajú napredovať v transformácii energetiky. Komisia prijme rozhodnutie o vyplatení, keď EIB potvrdí, že investícia je prioritná alebo ju investičný výbor fondu odporučí na financovanie ako neprioritnú. Rozhodnutia o vyplatení sa vydávajú každý rok v dvoch cykloch, ktoré pokrývajú investície vo všetkých prijímajúcich členských štátoch.

---

62 Pri odhadovanej cene uhlíka vo výške 75 EUR za tonu CO_2.

63 Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/856 z 26. februára 2019, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokiaľ ide o prevádzkovanie inovačného fondu (Ú. v. EÚ L 140, 28.5.2019).

64 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska vodíková banka, 16. 3. 2023 [COM(2023) 156 final].

65 Prvými prijímajúcimi členskými štátmi boli Bulharsko, Česko, Estónsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko. V revízii smernice o ETS v roku 2023 sa doplnili Grécko, Portugalsko a Slovinsko.

66 Príloha IIb k smernici o ETS – kľúč na rozdelenie finančných prostriedkov z modernizačného fondu.

Finančné prostriedky vyplatené z modernizačného fondu od januára 2021 predstavujú spolu približne 7,5 miliardy EUR v prospech všetkých oprávnených členských štátov. V tabuľke 5 sú uvedené vyplatené sumy podľa jednotlivých členských štátov. V júni 2023 Komisia prijala piate rozhodnutie o vyplatení[67] v rámci modernizačného fondu. Na jeho základe EIB vyplatila siedmim prijímajúcim členským štátom[68] celkom 2,4 miliardy EUR na financovanie 31 investičných návrhov. Predkladanie návrhov na ďalšie kolo v rámci modernizačného fondu sa skončilo 15. augusta 2023 v prípade neprioritných projektov a 12. septembra 2023 v prípade prioritných projektov.

Tabuľka 5: Celková výška finančných prostriedkov vyplatených z modernizačného fondu (od 1. januára 2021 do 30. júna 2023)

Prijímajúci členský štát	**Vyplatené sumy od roku 2021 [v miliónoch EUR]**
Bulharsko	196,6
Česko	2 677,2
Estónsko	87,0
Chorvátsko	210,0
Maďarsko	108,6
Litva	114,0
Lotyšsko	5,0
Poľsko	1 036,2
Rumunsko	2 558,2
Slovensko	519,5
SPOLU	**7 512,2**

Revízia smernice o ETS prináša dôležité zmeny veľkosti a spravovania modernizačného fondu. Veľkosť fondu sa zvýšila o 110 miliónov kvót, ktoré sa pripočítali k pôvodným 640 miliónom kvót. Toto navýšenie sa rozdelí medzi trinásť prijímajúcich členských štátov – desať pôvodných prijímateľov, ako aj Grécko, Portugalsko a Slovinsko. Prioritným zdrojom v rámci fondu sa prideľuje ešte viac zdrojov v rámci ETS, pričom zoznam priorít sa

67 *Commission Decision of 30.5.2023 on the disbursement of revenues from the Modernisation Fund under Directive 2003/87/EC of the European Parliament and the Council – First biannual disbursement cycle of 2023* [Rozhodnutie Komisie z 30. 5. 2023 o vyplatení z modernizačného fondu podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES – prvý polročný cyklus vyplácania finančných prostriedkov v roku 2023] [C(2023) 3643 final].

68 V piatom rozhodnutí o vyplatení z modernizačného fondu boli schválené platby Rumunsku (1,1 miliardy EUR), Česku (1 miliarda EUR), Bulharsku (197 miliónov EUR), Poľsku (47 miliónov EUR), Chorvátsku (88 miliónov EUR), Lotyšsku (5 miliónov EUR) a Litve (1 milión EUR).

rozširuje. Vzhľadom na revíziu sa mení nariadenie o modernizačnom fonde 2020/1001[69]. Jeho prijatie je naplánované na štvrtý štvrťrok 2023. Zmenené nariadenie by sa malo začať uplatňovať 1. januára 2024, aby sa nové pravidlá uplatňovali už v prvom cykle vyplácania finančných prostriedkov v tom roku.

8. Znižovanie emisií v systéme EU ETS

V roku 2022 predstavovali celkové emisie v rámci systému EU ETS 1 362,1 milióna ton ekvivalentu CO_2 (pokles z 1 364,9 milióna ton ekvivalentu CO_2 v roku 2021). Emisie zo zariadení predstavovali 1 313 miliónov ton ekvivalentu CO_2, čo je o 1,8 % menej než v roku 2021. K zníženiu emisií prispeli najmä priemyselné zariadenia (–6,5 % v roku 2022). Emisie z výroby elektriny a tepla sa zvýšili druhý rok po sebe (+2,4 % v roku 2022). Bolo to spôsobené najmä energetickou krízou v Európe a následným vyšším využívaním fosílnych palív na výrobu elektriny.

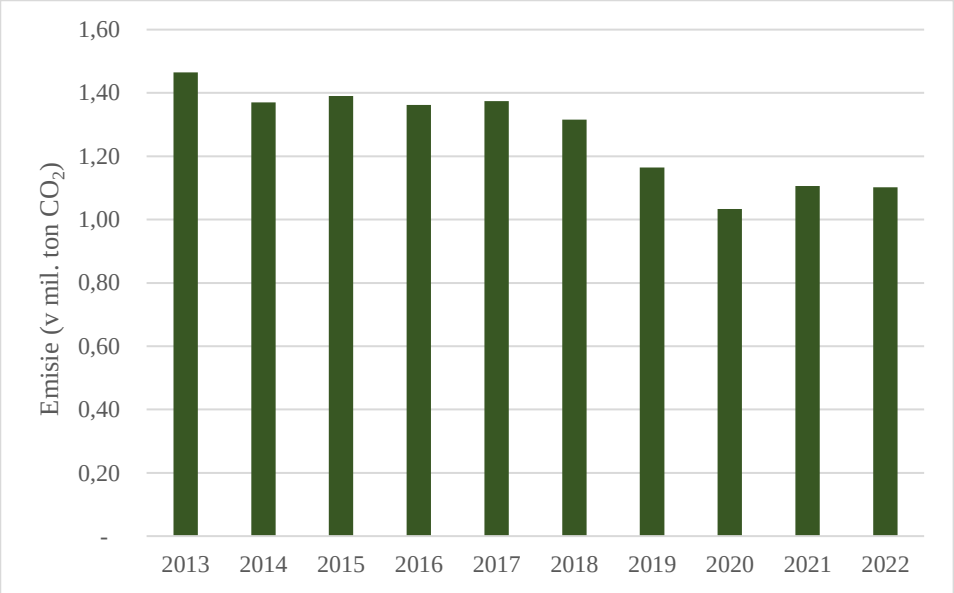
Emisie z priemyselných zariadení klesli v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 o 6,5 %. Výrazný pokles bolo možné pozorovať pri výrobe cementového slinku, surového železa alebo ocele, veľkoobjemových chemikálií, vápna a kalcinácie dolomitu/magnezitu a amoniaku. Nárast emisií bol zaznamenaný v odvetví rafinácie minerálnych olejov. V tabuľke 66 je zobrazený trend zaznamenaný v emisiách v rámci systému ETS zo zariadení za posledné roky.

[69] Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1001 z 9. júla 2020, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá uplatňovania smernice 2003/87/ES, pokiaľ ide o prevádzkovanie modernizačného fondu na podporu investícií na modernizáciu energetických systémov a zlepšenie energetickej efektívnosti niektorých členských štátov (Ú. v. EÚ L 221, 10.7.2020).

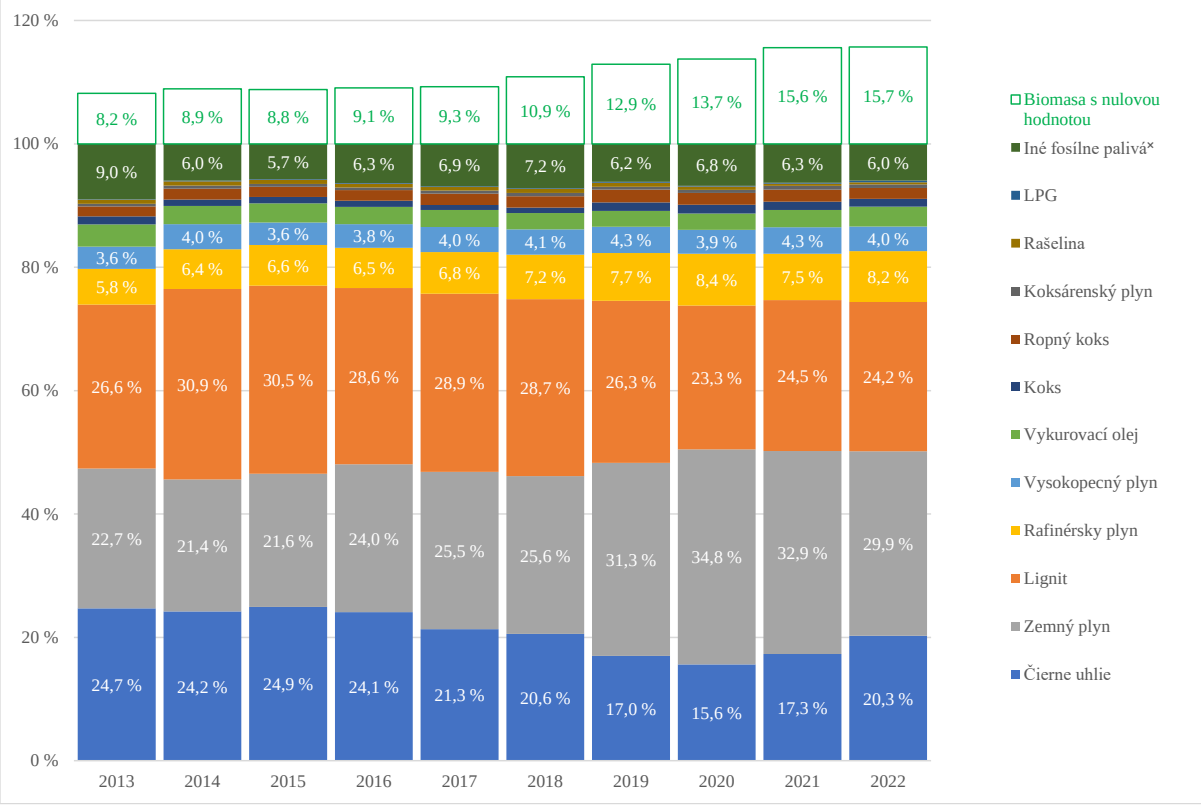
Tabuľka 6: Overené emisie zo zariadení v rámci systému EU ETS [v miliónoch ton].

Rok	2019	2020	2021	2022
Overené emisie zo stacionárnych zariadení	1 530	1 356 (okrem 1 253 za UK)	1 337	1 313
Medziročná zmena	–9,1 %	–11,4 %	–1,4 % (okrem 6,6 % za UK)	–1,8 %
Overené emisie z výroby elektrickej energie a tepla	822	696 (okrem 653 za UK)	708	725
Medziročná zmena	–14,7 %	–15,3 %	1,6 % (okrem 8,4 % za UK)	2,4 %
Overené emisie z priemyselnej výroby	708	660 (okrem 601 za UK)	629	588
Medziročná zmena	–1,6 %	–6,9 %	–4,7 % (okrem 4,6 % za UK)	–6,5 %

V grafoch 4 a 5 je znázornený vývoj emisií zo spaľovania fosílnych palív v zariadeniach v rámci systému EU ETS – celkovo a podľa jednotlivých druhov paliva. Celkovo majú emisie klesajúcu tendenciu. Dlhodobý trend nahrádzania čierneho uhlia zemným plynom sa však v roku 2022 obrátil, čo súvisí s vysokým nárastom ceny zemného plynu. Systém EU ETS sa na emisie z biomasy nevzťahuje; preto nie sú zahrnuté do hodnôt emisií v iných častiach tejto správy. V grafe je takisto znázornený trend zvyšujúceho sa využívania biomasy v zariadeniach v rámci systému ETS, ktoré v roku 2022 tvorí 16,7 % navyše k celkovému množstvu emisií zo zariadení v rámci systému ETS. Do roku 2022 mali emisie zo spaľovania biomasy vo všeobecnosti nulovú hodnotu.

Graf 4: Vývoj celkových emisií zo spaľovania fosílnych palív v rámci systému EU ETS

Graf 5: Vývoj podielu emisií z jednotlivých druhov palív (% z celkových emisií palív zo zariadení v rámci systému ETS; ak palivo nikdy nedosiahne podiel vyšší ako 3 % z celkového množstva, hodnoty sa neuvádzajú).

[*] nezahŕňajú iné špecifikované palivá.

Od 1. januára 2023[70] sa na emisie z biomasy s nulovou hodnotou v systéme EU ETS vzťahujú nové kritériá udržateľnosti a úspor emisií podľa smernice o obnoviteľných zdrojoch energie[71]. Zahŕňajú prísnejšie kritériá pre biopalivá a biokvapaliny a nové kritériá pre pevnú a plynnú biomasu.

Za emisie s nulovou hodnotou sa môžu považovať palivá z biomasy, ktoré spĺňajú uplatniteľné kritériá udržateľnosti a kritériá úspory emisií skleníkových plynov alebo na ktoré sa tieto kritériá nevzťahujú. To znamená, že ich emisie CO_2 sa nepovažujú za emisie fosílneho CO_2. Prevádzkovatelia nemusia za tieto emisie s nulovou hodnotou odovzdávať emisné kvóty v rámci systému ETS. V grafe 5 sú preto emisie z biomasy s nulovou hodnotou znázornené navyše k emisiám z fosílnych palív.

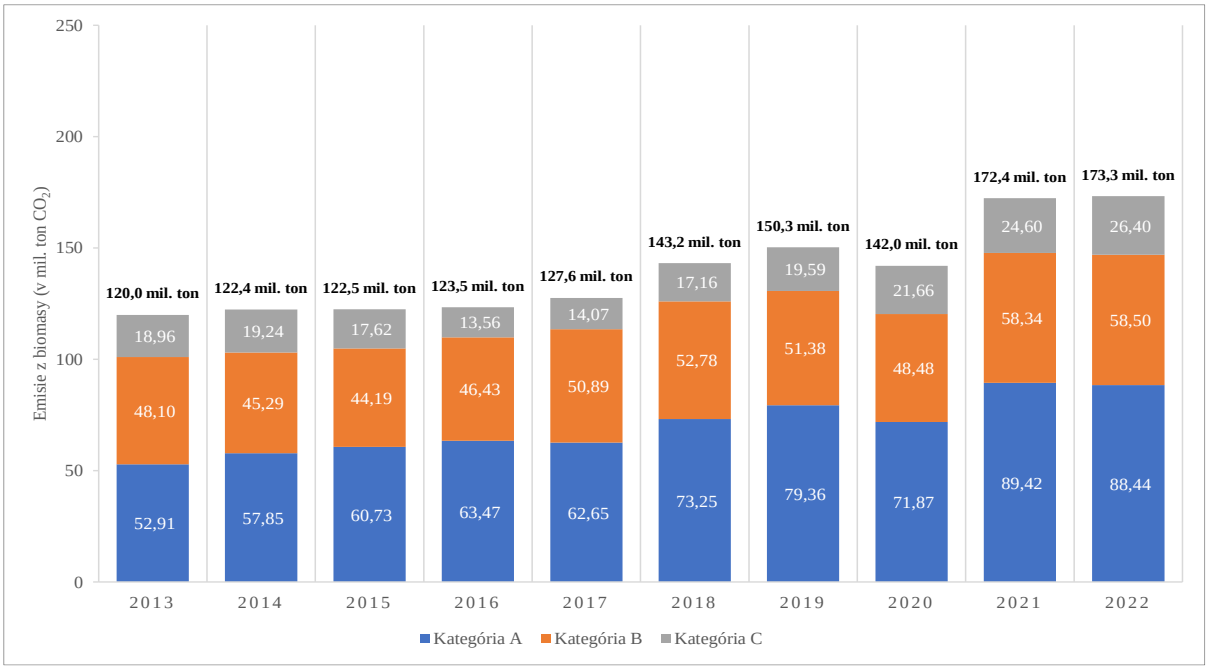
V grafe 6 je znázornené, ako sú emisie z biomasy s nulovou hodnotou v systéme EU ETS rozdelené medzi zariadeniami kategórie A, B a C. V rozdelení nie je zahrnutá fáza absorpcie a čistá hodnota emisií. Emisie s nulovou hodnotou z biomasy dosiahli v roku 2022 úroveň 173 miliónov ton ekvivalentu CO_2, čo je podobná úroveň ako v predchádzajúcom roku.

Emisie z biomasy s nenulovou hodnotou zostali stále minimálne, a to približne na úrovni 1,3 milióna ton ekvivalentu CO_2, a predstavujú o čosi menej než 0,1 % celkových emisií zo stacionárnych zariadení v rámci systému ETS. Hoci ide o takmer rovnaký podiel ako v roku 2021, očakáva sa, že sa v dôsledku sprísnenia požiadaviek na emisie z biomasy s nulovou hodnotou zvýši, a to najmä od roku 2023. Do 1. januára 2023 môžu vnútroštátne orgány povoliť zariadeniam prideliť emisiám z biomasy nulovú hodnotu bez preukázania súladu s kritériami smernice o obnoviteľných zdrojoch energie II pre udržateľnosť a úsporu emisií.

---

70 Článok 38 ods. 6 nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní. Ako bolo uvedené, nariadenie (EÚ) 2018/2066 bolo v roku 2020 zmenené nariadením (EÚ) 2020/2085 a v roku 2022 nariadením (EÚ) 2022/388. Pozri konsolidované znenie.

71 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018). Pozri konsolidované znenie.

Graf 6: Ročné emisie zo zariadení v rámci systému ETS pochádzajúce z biomasy s nulovou hodnotou od roku 2013 do roku 2020 (v miliónoch ton ekvivalentu CO_2)

9. Vyváženie ponuky a dopytu na trhu EÚ s uhlíkom

Trhová stabilizačná rezerva bola vytvorená ako dlhodobé riešenie štrukturálnej nerovnováhy medzi ponukou emisných kvót a dopytom po nich v rámci systému EU ETS, ktoré je založené na pravidlách, na začiatku tretej fázy. V roku 2013 bol na trhu EÚ s uhlíkom prebytok 2,1 miliardy emisných kvót (po zohľadnení použitia 1,6 miliardy medzinárodných kreditov na účely splnenia povinností v rámci systému EU ETS).

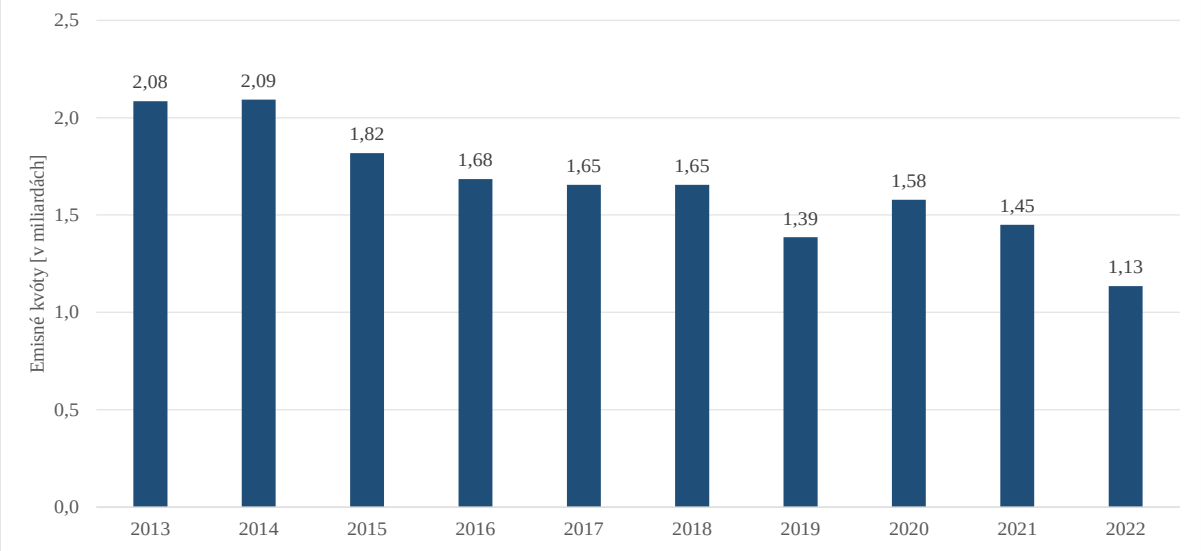
Trhovou stabilizačnou rezervou sa upravuje ponuka emisných kvót v rámci systému EU ETS podľa vopred vymedzených prahových hodnôt celkového množstva emisných kvót v obehu (TNAC). Na základe úrovne TNAC sa emisné kvóty buď stiahnu[72] z aukcií a umiestnia sa do rezervy, alebo sa uvoľnia z rezervy a predajú sa formou aukcie. Trhová stabilizačná rezerva tak podporuje rovnováhu a odolnosť voči budúcim šokom v oblasti ponuky a dopytu a umožňuje bezproblémové fungovanie trhu EÚ s uhlíkom. Rezerva začala fungovať v roku 2019, pričom emisné kvóty už odvtedy boli stiahnuté z obehu.

Úroveň TNAC každoročne uverejňuje Komisia. Vypočítava sa za predchádzajúci rok, zatiaľ čo úpravy ponuky nasledujú po zverejnení v priebehu 12 mesiacov a podľa osobitného kľúča. Dňa 15. mája 2023 Komisia uverejnila oznámenie o celkovom množstve kvót v obehu v roku 2022[73]. Jeho celková výška dosiahla 1,13 miliardy kvót – čo predstavuje pokles v porovnaní s rokom 2021, no stále presahuje prahovú hodnotu, pri ktorej sa rezerva aktivuje. V dôsledku

72 V rámci trhovej stabilizačnej rezervy sa stiahne 24 % TNAC, keď ich objem prekročí 833 miliónov emisných kvót.

73 Oznámenie Komisie – Zverejnenie celkového množstva kvót v obehu v roku 2022 na účely trhovej stabilizačnej rezervy v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami zriadeného smernicou 2003/87/ES (Ú. v. EÚ C 172, 15.5.2023).

toho sa od septembra 2023 do augusta 2024 z aukcií stiahne 272 miliónov emisných kvót (24 % TNAC). V grafe 7 je znázornený trend prebytku emisných kvót v systéme EU ETS od roku 2013. Príspevky krajín zapojených do systému ETS do trhovej stabilizačnej rezervy od roku 2019 sú uvedené v tabuľke 6 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[74].

Graf 7: Prebytok kvót v systéme EU ETS (2013 – 2022)

Od roku 2023 sa v rámci trhovej stabilizačnej rezervy ruší platnosť emisných kvót, ktoré sú v nej držané, presahujúcich určitú prahovú hodnotu[75]. Komisia o tom informovala v oznámení o celkovom množstve kvót v obehu v roku 2022. Uplatniteľnou prahovou hodnotou bol aukčný objem v roku 2022 (486 miliónov kvót). K 31. decembru 2022 trhová stabilizačná rezerva obsahovala viac než 3 miliardy emisných kvót. V dôsledku toho sa 1. januára 2023 stalo 2,5 miliardy emisných kvót neplatnými. Zostávajúce emisné kvóty zodpovedajú emisným kvótam umiestneným do rezervy prostredníctvom jej príjmov od roku 2019. Z tohto zostávajúceho objemu bolo podľa nariadenia o pláne REPowerEU stiahnutých 27 miliónov kvót, ktoré sa majú predať formou aukcie s cieľom doplniť inovačný fond. Táto skutočnosť sa zohľadní vo výpočte úrovne TNAC v roku 2023.

V rámci balíka „Fit for 55“ sa uskutočnili významné zmeny zamerané na posilnenie rezervy – v revízii smernice o ETS a v rozhodnutí o trhovej stabilizačnej rezerve. Účinnosť nadobudnú v roku 2024. Predovšetkým sa zachováva 24 % miera prijímania trhovej stabilizačnej rezervy a prahová hodnota pre zrušenie platnosti sa stanovuje na 400 miliónov emisných kvót. Mechanizmus miery prijímania sa takisto upravuje s cieľom zmierniť účinky prahových hodnôt. Ak sa TNAC pohybuje od 833 do 1 096 miliónov emisných kvót, mechanizmus miery prijímania sa neaktivuje; namiesto toho sa od aukčných objemov odpočíta menší podiel emisných kvót a umiestni sa do rezervy. Okrem toho bude od roku 2024 do výpočtu TNAC zahrnutý čistý dopyt z leteckej dopravy. Tieto zmeny sa zohľadnia v oznámení

74 SWD(2023) 346.

75 Podľa článku 1 ods. 5a rozhodnutia o trhovej stabilizačnej rezerve.

o celkovom množstve kvót v obehu v roku 2023. Toto oznámenie má byť uverejnené do 1. júna 2024.

10. Letecká doprava

Systém EU ETS reguluje emisie z leteckej dopravy od roku 2012. Na základe právnych predpisov sa systém vzťahuje na všetky lety s odletom z Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) a s príletom do neho. EÚ však v roku 2013 dočasne obmedzila povinnosti v rámci systému ETS na lety v rámci EHP s cieľom podporiť vytvorenie globálneho trhového opatrenia Medzinárodnou organizáciou civilného letectva (ICAO) na zníženie emisií z leteckej dopravy[76]. Rozsah pôsobnosti smernice o ETS bol odvtedy trikrát rozšírený, ako sa vysvetľuje v nasledujúcom texte.

Po prvé, od 1. januára 2020 sa systém EU ETS vzťahuje aj na emisie z letov do Švajčiarska[77]. Švajčiarsky systém ETS sa uplatňuje na lety smerujúce na letiská v EHP. Týmto sa zaistia rovnaké podmienky pre trate v oboch smeroch. Po druhé, od 1. januára 2021 sa systém EU ETS uplatňuje aj na lety do Spojeného kráľovstva. Systém ETS Spojeného kráľovstva sa uplatňuje na lety smerujúce na letiská v EHP, v dôsledku čoho sa napriek odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ na emisie z leteckej dopravy aj naďalej vzťahuje stanovovanie cien uhlíka.

Tretie rozšírenie rozsahu pôsobnosti sa uskutoční 1. januára 2024, keď sa systém EU ETS začne vzťahovať na emisie z väčšiny letov[78] do deviatich najvzdialenejších regiónov EÚ a z nich, ako aj na lety s odletom z najvzdialenejších regiónov do Švajčiarska a Spojeného kráľovstva. Celkovo to povedie k rozšíreniu emisií, na ktoré sa vzťahuje stanovovanie cien uhlíka v rámci systému ETS, približne o 7 %. Aj Švajčiarsko plánuje zahrnúť emisie z letov smerujúcich do najvzdialenejších regiónov do svojho systému ETS od toho istého dátumu.

V roku 2022 bolo v súlade s aktualizovaným rozsahom pôsobnosti systému EU ETS vydaných približne 27 miliónov kvót pre leteckú dopravu. Bezodplatné prideľovanie emisných kvót dosiahlo 23,1 milióna kvót. Prevádzkovatelia lietadiel, ktorých spravujú vnútroštátni správcovia v EHP, dostali bezodplatne o niečo menej než 0,4 milióna švajčiarskych kvót pre leteckú dopravu v rámci švajčiarskeho systému ETS. V roku 2022 sa formou aukcie obchodovalo s 3,7 milióna kvót pre leteckú dopravu.

Emisie prevádzkovateľov lietadiel sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 výrazne zvýšili. V roku 2022 dosiahli emisie 49,1 milióna ton (vrátane 0,5 milióna ton v rámci švajčiarskeho systému ETS), čo je viac než 27,9 milióna ton v roku 2021. Stále to bolo takmer o 30 % menej v porovnaní so 68,2 milióna ton emitovaných v roku 2019. Od roku 2021 sa však systém EU ETS už nevzťahuje na lety s príletom zo Spojeného kráľovstva. Bez nich sa emisie

[76] Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 377/2013/EÚ z 24. apríla 2013 o dočasnej výnimke zo smernice 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve (Ú. v. EÚ L 113, 25.4.2013).

[77] Upravené overené emisie, s vylúčením letov s príletom zo Spojeného kráľovstva: 21,5 milióna ton v roku 2020 a 55,8 milióna ton v roku 2019.

[78] Dočasná výnimka zo systému EU ETS sa udeľuje do roku 2030 v prípade emisií z letov medzi letiskom v najvzdialenejšom regióne v jednom členskom štáte a letiskom v tom istom členskom štáte.

z leteckej dopravy v rámci systému EU ETS približujú k úrovniam z roku 2019, čo potvrdzuje návrat k úrovniam emisií z obdobia pred pandémiou COVID-19.[79]

V tabuľke 7 sú uvedené overené emisie prevádzkovateľov lietadiel spolu s objemom emisných kvót, ktoré boli od roku 2019 v odvetví leteckej dopravy bezodplatne pridelené a obchodované formou aukcie.

[79] Prehľad európskej leteckej dopravy 24. – 30. mája, Eurocontrol, 1. 6. 2023.

Tabuľka 7: Letecká doprava v rámci systému EU ETS – overené emisie, objemy emisných kvót pridelených bezodplatne a obchodovaných formou aukcie

Rok	2019	2020	2021	2022
Overené emisie (v miliónoch ton ekvivalentu CO_2)	68,2	25,2	27,9	49,1
Medziročná zmena[80,81]	1 %	–63 %	30 %	75 %
Bezodplatne pridelené emisné kvóty (EÚ27 + Island, Lichtenštajnsko a Nórsko + Spojené kráľovstvo + Švajčiarsko)[82,71,72]	31,3[83]	32,5	24,0	23,1
Bezodplatné prideľovanie emisných kvót z osobitnej rezervy pre nových účastníkov a rýchlo rastúcich prevádzkovateľov	1,0	0,8	0,3	0,25
Objemy kvót obchodovaných formou aukcie	5,5	9,2	3,8	3,7

Zhromaždenie organizácie ICAO v októbri 2016 prijalo uznesenie o systéme kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve (CORSIA). Toto uznesenie bolo opätovne potvrdené v revíziách z rokov 2019 a 2022. Jeho hlavným cieľom je kompenzovať emisie CO_2 z medzinárodnej leteckej dopravy presahujúce určitú východiskovú hodnotu. Systém sa začal uplatňovať v roku 2021 a je dobrovoľný pre všetky štáty do roku 2026. Od roku 2027 by už nemal byť pre hlavné krajiny s významným odvetvím leteckej dopravy dobrovoľný. Zatiaľ nie je jasné, či ho budú následne uplatňovať všetky povinné

80 Vzhľadom na aktualizovaný rozsah leteckej dopravy v rámci systému EU ETS (bez letov s príletom zo Spojeného kráľovstva).

81 Švajčiarsko je zahrnuté len v údajoch za roky 2020, 2021 a 2022.

82 Tieto množstvá nezohľadňujú všetkých prevádzkovateľov lietadiel, ktorí ukončili činnosť, bezodplatné kvóty pridelené z osobitnej rezervy pre nových účastníkov a rýchlo rastúcich prevádzkovateľov, ani vrátené kvóty v roku 2012 v dôsledku zmeny rozsahu pôsobnosti. Zdroje: EUTL, GR pre oblasť klímy.

83 Ak by sa zohľadnilo množstvo kvót, ktoré zostali nepridelené z dôvodu ukončenia činnosti prevádzkovateľov lietadiel, skutočné pridelenie kvót na rok 2019 by bolo o 4 milióny nižšie ako súčasný údaj [pozri poznámku pod čiarou č. 8 v oznámení C(2020) 8643 (Ú. v. EÚ C 428, 11.12.2020)]. Prideľovanie kvót pre Spojené kráľovstvo (4,31 milióna kvót z celkového množstva na rok 2019) bolo pozastavené v roku 2019 v dôsledku ochranných opatrení prijatých Komisiou na ochranu environmentálnej integrity systému EU ETS v prípadoch, keď sa na členský štát, ktorý vystupuje z EÚ, prestane uplatňovať právo EÚ. Prideľovanie sa obnovilo v roku 2020.

krajiny – niektoré z nich vzniesli voči systému výhrady (napríklad Čína)[84]. Zúčastnené štáty mali zaviazať letecké spoločnosti so sídlom v týchto krajinách, aby kompenzovali svoje emisie presahujúce určitú východiskovú hodnotu, ktorá bola vymedzená ako 85 % úrovní z roku 2019, prostredníctvom kupovania a zrušenia medzinárodných kreditov. Na uľahčenie pokroku v organizácii ICAO bolo obmedzenie rozsahu pôsobnosti systému EU ETS pre leteckú dopravu v rámci Európy predĺžené do konca roku 2026, keďže tretie krajiny by mali systém CORSIA uplatňovať od roku 2027. Okrem toho sa v revízii smernice o EU ETS stanovuje, že systém sa bude uplatňovať na lety zahŕňajúce krajiny, ktoré neuplatňujú systém CORSIA od roku 2027.

Revidovanou smernicou o ETS sa podporuje uplatňovanie zásady „znečisťovateľ platí“ v odvetví leteckej dopravy. Bezodplatne prideľované emisné kvóty pre prevádzkovateľov lietadiel sa do konca roka 2025 postupne zrušia. Zároveň sa vyčlení 20 miliónov kvót (s odhadovanou súčasnou trhovou hodnotou približne 1,6 miliardy EUR) na ďalšiu podporu zavádzania oprávnených alternatívnych palív. Tým by sa zvýšil súčasný stimul, ktorý systém EU ETS predstavuje pre alternatívne palivá v porovnaní s fosílnymi palivami, pričom nulová hodnota predstavuje finančný stimul približne vo výške 300 EUR na tonu paliva. Očakáva sa, že prebiehajúca revízia smernice o zdaňovaní energie tento stimul ešte zvýši.

Keďže sa uznáva, že vplyvy leteckej dopravy, ktoré nesúvisia s emisiami CO_2, už nemožno ignorovať[85], zaviedol sa osobitný rámec monitorovania, nahlasovania a overovania, ktorý sa začne uplatňovať 1. januára 2025. Inovačný fond bol rozšírený s cieľom podporiť znižovanie celkového vplyvu leteckej dopravy na klímu. Na základe výsledkov monitorovania, nahlasovania a overovania vplyvov leteckej dopravy, ktoré nesúvisia s CO_2, Komisia predloží správu do konca roka 2027. Potom v prípade potreby vypracuje legislatívny návrh so sprievodným posúdením vplyvu, v ktorom stanoví, ako zmierniť tieto vplyvy rozšírením rozsahu pôsobnosti systému EU ETS pre leteckú dopravu na vplyvy, ktoré nesúvisia s CO_2.

V roku 2026 Komisia posúdi, či sa systém CORSIA posilnil a či ho významné krajiny mimo Európy vykonávajú. Na základe výsledku tohto posúdenia by Komisia mala buď predložiť legislatívny návrh s cieľom: i) obmedziť rozsah pôsobnosti systému EU ETS na lety z letísk v EHP, pričom sa odpočítajú všetky náklady, ktoré vznikli pri kompenzáciách v rámci systému CORSIA na týchto trasách, a vyňať lety smerujúce na letiská v EHP, alebo ii) od roku 2027 uplatňovať stanovovanie cien uhlíka v rámci systému ETS len na lety v rámci Európy a na trasy zahŕňajúce krajiny, ktoré neuplatňujú systém CORSIA.

---

84 Správa o posúdení vplyvu, ktorá je sprievodným dokumentom k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES, pokiaľ ide o príspevok leteckej dopravy k cieľu Únie v oblasti znižovania emisií v celom hospodárstve a ktorou sa primerane vykonáva globálne trhové opatrenie [SWD(2021) 603, 14.7.2021, s. 9].

85 Celkový vplyv globálnej leteckej dopravy na klímu je podstatne väčší ako samotná zložka CO_2, ktorú v súčasnosti reguluje systém EU ETS. Odhaduje sa, že celkové vplyvy leteckej dopravy sú dvoj- až štvornásobne vyššie než vplyvy emisií CO_2, ak sa zohľadnia vplyvy, ktoré nesúvisia s CO_2. Riešenie týchto emisií je dôležité, pretože Medzivládny panel o zmene klímy (IPCC) vo svojej šiestej hodnotiacej správe o zmierňovaní zmeny klímy označil medzinárodnú leteckú dopravu (a lodnú dopravu) za odvetvia, ktoré nedosahujú ciele v oblasti klímy, ktoré by boli potrebné na obmedzenie zvyšovania globálnej teploty v súlade s Parížskou dohodou.

11. Dohľad nad trhom

Trh EÚ s uhlíkom podlieha prísnym pravidlám dohľadu nad trhom, ktoré sú zakotvené na finančných trhoch EÚ. Podľa smernice 2014/65/EÚ[86] sa spotové emisné kvóty a deriváty klasifikujú ako finančné nástroje. Táto klasifikácia sa odráža aj v sekundárnych právnych predpisoch vrátane nariadenia o obchodovaní formou aukcie, prostredníctvom ktorého sa vykonáva dohľad nad primárnym trhom (predaj emisných kvót formou aukcie).

Dohľad nad trhom EÚ s uhlíkom je rozdelený medzi finančné orgány všetkých členských štátov[87], ktoré koordinuje európsky regulačný orgán, Európsky orgán pre cenné papiere a trhy (ESMA). Monitorujú správanie účastníkov trhu prostredníctvom rozsiahlych požiadaviek na podávanie správ a transparentnosť. Okrem toho sa nariadením č. 596/2014[88] o zneužívaní trhu ukladá účastníkom trhu povinnosť ihneď oznamovať podozrivé pokyny a transakcie. Vnútroštátne orgány majú zasa právomoc reagovať nápravnými opatreniami alebo sankciami, ak zistia zneužívanie trhu.

V súvislosti s energetickou krízou a nárastom cien v rámci systému ETS zverejnil orgán ESMA 22. marca 2022 správu o hĺbkovom prešetrovaní fungovania trhu EÚ s uhlíkom[89]. Táto správa obsahovala podrobnú analýzu trhu a dospelo sa v nej k záveru, že trh funguje správne a pohyby cien sú v súlade so základnými trhovými princípmi. Okrem toho orgán ESMA navrhol niekoľko odporúčaní na ďalšie zlepšenie transparentnosti a integrity trhu EÚ s uhlíkom.

Komisia okrem toho v druhej polovici roka 2022 uskutočnila prieskum trhu týkajúci sa účasti prevádzkovateľov na aukciách a sekundárnych trhoch. Tento prieskum, na ktorý odpovedalo viac než 900 prevádzkovateľov, potvrdil dôležitú úlohu finančných subjektov v riadnom fungovaní trhu EÚ s uhlíkom. Prevádzkovatelia celkovo pozitívne hodnotili súčasné nastavenie získavania emisných kvót prostredníctvom predaja formou aukcie a obchodovania na sekundárnom trhu. Väčšina prevádzkovateľov využíva na získavanie emisných kvót a plnenie svojich povinností finančných sprostredkovateľov. Hlavnými dôvodmi, prečo prevádzkovatelia využívajú sprostredkovateľov, sú obmedzená potreba emisných kvót, nákladová efektívnosť a obmedzená znalosť finančných trhov.

V tejto súvislosti obsahuje revidovaná smernica o ETS niekoľko zmien s cieľom ďalej zlepšiť transparentnosť trhu EÚ s uhlíkom. Orgán ESMA bol požiadaný, aby vykonával periodické posúdenie fungovania trhov EÚ s uhlíkom a zahrnul ho do svojej pravidelnej správy o trendoch, rizikách a slabých miestach na finančných trhoch. Orgán ESMA 31. augusta 2023

---

86 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ (Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014).

87 Zoznam príslušných vnútroštátnych orgánov zodpovedných podľa nariadenia o zneužívaní trhu sa nachádza na webovom sídle orgánu ESMA.

88 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES a smerníc Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES (Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014).

89 ESMA70-445-38, *ESMA final report on emission allowances* (Záverečná správa orgánu ESMA o emisných kvótach), 28. 3. 2022.

vo svojej druhej správe o trendoch, rizikách a slabých miestach z roku 2023 uviedol, že trh s uhlíkom v EÚ zostal v roku 2023 stabilný a naďalej fungoval v súlade so základnými trhovými princípmi.

V rámci reformy systému EU ETS sa Komisia takisto zaviazala zaviesť niekoľko zmien do vykonávacích právnych predpisov týkajúcich sa systému EU ETS s cieľom ďalej zlepšiť transparentnosť trhu s uhlíkom. Tieto zmeny, ktorými sa mení nariadenie o obchodovaní formou aukcie a nariadenie o registri, sú v súlade s odporúčaniami správy ESMA. S cieľom uľahčiť monitorovanie trhu budú príslušné vnútroštátne orgány a orgán ESMA dostávať podrobné údaje o každej aukcii a budú mať pravidelný prístup k údajom registra Únie. Okrem toho sa uskutočnia zmeny na uľahčenie identifikácie čisto dvojstranných transakcií v registri Únie. Práca na zmene nariadenia o predaji formou aukcie a nariadenia o registri s cieľom vykonať tieto záväzky pokračuje.

Medzinárodná organizácia komisií pre cenné papiere (IOSCO) zverejnila 5. júla 2023 svoju správu o trhoch s uhlíkom založených na účely splnenia povinností[90]. Ide o medzinárodný orgán, ktorý združuje svetové regulačné orgány pre cenné papiere a je uznávaný ako globálny tvorca noriem v sektore cenných papierov. V správe, ktorá vychádza z poznatkov získaných z existujúcich trhov s uhlíkom založených na účely splnenia povinností a z osvedčených postupov na trhoch s komoditnými derivátmi, sa posudzovali primárne aj sekundárne spotové trhy, ako aj obchodovanie s derivátmi v rôznych jurisdikciách.

V správe organizácie IOSCO sa poukazuje na najlepšie postupy uplatniteľné na trhu s uhlíkom v EÚ. Patrí medzi ne trhová stabilizačná rezerva na obmedzenie rizika nadmernej ponuky emisných kvót, klasifikácia emisných kvót a derivátov ako finančných nástrojov, uplatňovanie komplexného rámca dohľadu nad trhom na komoditných trhoch vrátane pravidiel transparentnosti a vykazovania transakcií, zneužívania trhu, boja proti praniu špinavých peňazí a účinného dohľadu zo strany príslušných orgánov. Správa obsahuje dvanásť odporúčaní, ktoré majú pomôcť jurisdikciám pri vytváraní trhov s uhlíkom založených na účely splnenia povinností, ktoré sú vo všeobecnosti v súlade s platným regulačným rámcom, ktorým sa riadi trh EÚ s uhlíkom.

12. Rámec pre monitorovanie a nahlasovanie emisií

Bezproblémové fungovanie a environmentálnu dôveryhodnosť systému EU ETS zabezpečuje prísny rámec požiadaviek na monitorovanie, nahlasovanie, overovanie a akreditáciu. Tieto požiadavky sú harmonizované v nariadení 2018/2066 (nariadenie o monitorovaní

[90] FR09/23 – *Compliance Carbon Markets* (Trhy s uhlíkom založené na účely splnenia povinností), IOSCO, záverečná správa, 5. 7. 2023.

a nahlasovaní)91 a nariadení 2018/2067 (nariadenie o akreditácii a overovaní)92. Krajiny každoročne podávajú správy o vykonávaní týchto nariadení a smernice o ETS.

12.1. Monitorovanie a nahlasovanie

Systém na monitorovanie emisií v rámci EU ETS sa opiera o modulový prístup. Prevádzkovateľom poskytuje vysokú úroveň flexibility, čím sa zabezpečuje tak nákladová efektívnosť, ako aj spoľahlivosť údajov o emisiách. Prevádzkovatelia môžu používať viacero monitorovacích metód („metodika založená na výpočtoch“ alebo „metodika založená na meraniach“, výnimočne aj „rezervný postup“) vrátane kombinácie metód pre jednotlivé časti zariadenia. V prípade prevádzkovateľov lietadiel sú dovolené len metodiky založené na výpočtoch, pričom základným parametrom letu je spotreba paliva. V nariadení o monitorovaní a nahlasovaní sa vyžaduje, aby zariadenia aj prevádzkovatelia lietadiel mali plán monitorovania schválený príslušným vnútroštátnym orgánom. Týmto sa prevádzkovateľom lietadiel zabraňuje v svojvoľnom výbere monitorovacích metód a časových obmien. V roku 2022 päť krajín zapojených do systému ETS[93] naďalej povoľovalo zariadeniam používať zjednodušené plány monitorovania v prípadoch nízkeho rizika[94]. V prípade leteckej dopravy nahlásilo využívanie tohto ustanovenia týkajúceho sa zariadení s nízkym množstvom emisií len Belgicko.

Väčšina zariadení účinne spĺňa zákonné požiadavky na monitorovanie emisií. Väčšina zariadení používala na výpočet svojich emisií metodiku založenú na výpočtoch[95]. Len 145 zariadení (1,7 %) v 22 krajinách nahlásilo, že používa systémy kontinuálneho merania emisií (CEM), čo je o deväť menej než v roku 2021. Z nich 91 zariadení používalo systémy CEM na meranie emisií CO_2, 45 na meranie emisií N_2O a deväť na meranie oboch druhov plynov. Systémy CEM sa používajú najčastejšie v Nemecku a Česku. V 34 zariadeniach namerané emisie obsahovali aj biogénny CO_2. Zo všetkých zariadení používajúcich systémy CEM používalo túto metodiku 69 na viac ako 95 % svojich emisií, pričom zvyšných 76 používalo kombináciu systémov CEM a metodiky založenej na výpočtoch.

---

91 Ako bolo uvedené, nariadenie (EÚ) 2018/2066 bolo v roku 2020 zmenené nariadením (EÚ) 2020/2085 a v roku 2022 nariadením (EÚ) 2022/388. Pozri konsolidované znenie.

92 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2067 z 19. decembra 2018 o overovaní údajov a o akreditácii overovateľov podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 334, 31.12.2018). Toto nariadenie bolo v roku 2020 zmenené nariadením Komisie (EÚ) 2020/2084. Pozri konsolidované znenie.

93 Týmito členskými štátmi boli Dánsko, Fínsko, Holandsko, Maďarsko a Litva. Chorvátsko už nevykazuje údaje prostredníctvom zjednodušeného vykazovania.

94 Podľa článku 13 nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní [vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2066 z 19. decembra 2018 o monitorovaní a nahlasovaní emisií skleníkových plynov podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, ktorým sa mení nariadenie Komisie (EÚ) č. 601/2012 (Ú. v. EÚ L 334, 31.12.2018)]. Toto nariadenie bolo v roku 2020 zmenené nariadením Komisie (EÚ) 2020/2085 a v roku 2022 nariadením Komisie (EÚ) 2022/388. Pozri konsolidované znenie.

95 Hlavným dôvodom je, že metodika založená na meraniach si vyžaduje významné zdroje a know-how, ktoré mnohí menší prevádzkovatelia nemajú.

Len 11 krajín nahlásilo používanie rezervného postupu, a to v 27 zariadeniach, čo predstavuje približne 2,6 milióna ton ekvivalentu CO_2 (o štyri zariadenia menej než v roku 2021, no o 0,16 milióna ton ekvivalentu CO_2 viac z hľadiska emisií). Na jedno zariadenie v Holandsku pripadá 60 % celkových emisií nahlásených s použitím rezervnej metodiky z dôvodu jej komplexného nastavenia.

V roku 2022 väčšina zariadení spĺňala minimálne požadované štandardné úrovne[96] podľa nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní. Len 96 zariadení kategórie C (nárast z 89 v roku 2021) sa podľa správ odchýlilo prinajmenšom pri jednom parametri od požiadavky uplatňovať na väčšie zdrojové prúdy najvyššie úrovne. Tieto zariadenia sa nachádzajú v 17 rôznych krajinách (pokles z 18 v roku 2021) a predstavujú 15,1 % zariadení kategórie C. Tieto odchýlky sú povolené len vtedy, keď prevádzkovateľ preukáže, že splnenie najvyššej úrovne je technicky nerealizovateľné alebo je spojené s neprimeranými nákladmi. Ak tieto podmienky už neplatia, prevádzkovateľ musí systém monitorovania zodpovedajúcim spôsobom zlepšiť.

Nariadenie o monitorovaní a nahlasovaní bolo zmenené tak, aby zohľadňovalo revidovanú smernicu o ETS[97]. Aktualizované pravidlá sa budú uplatňovať od 1. januára 2024, keď sa začne ďalší cyklus monitorovania. Okrem iného odrážajú jednu novinku v rámci revidovanej smernice o ETS, a to skutočnosť, že zariadenia na spaľovanie komunálneho odpadu začnú monitorovať a nahlasovať svoje emisie v rámci systému EU ETS od roku 2024. Druhá revízia nariadenia s ďalšími zmenami sa začne koncom roka 2023.

12.2. Akreditácia a overovanie

Overovatelia monitorovania emisií v rámci systému EU ETS musia byť akreditovaní vnútroštátnym akreditačným orgánom, aby mohli vykonávať overovanie v súlade s nariadením o akreditácii a overovaní. Akreditovaní overovatelia môžu pôsobiť na základe vzájomného uznávania vo všetkých krajinách zapojených do systému EU ETS, čím sa v plnom rozsahu využívajú výhody jednotného trhu a zabezpečuje sa dostatočná dostupnosť služieb. Podrobný prehľad akreditačných a overovacích aspektov v roku 2022 je uvedený v tabuľke 8 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[98].

V roku 2022 bolo pre zariadenia akreditovaných 110 overovateľov a pre prevádzkovateľov lietadiel 23 overovateľov. V roku 2022 okrem toho 28 krajín oznámilo, že na ich území pôsobí aspoň jeden zahraničný overovateľ, pričom šesť krajín oznámilo, že majú len zahraničných overovateľov. Svedčí to o tom, že vzájomné uznávanie overovateľov medzi krajinami naďalej úspešne funguje.

---

96 V nariadení o monitorovaní a nahlasovaní sa vyžaduje, aby všetci prevádzkovatelia spĺňali určité minimálne úrovne. Väčšie zdroje emisií musia spĺňať vyššie úrovne (zahŕňajúce spoľahlivejšiu kvalitu údajov), zatiaľ čo na menšie zdroje sa z dôvodu nákladovej efektívnosti vzťahujú menej prísne požiadavky.

97 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2023/2122 zo 17. októbra 2023, ktorým sa mení vykonávacie nariadenie (EÚ) 2018/2066, pokiaľ ide o aktualizáciu monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L, 2023/2122, 18.10.2023).

98 SWD(2023) 346.

Zistilo sa, že overovatelia vykazujú vysokú mieru súladu s nariadením o akreditácii a overovaní. V roku 2022 iba Nórsko a Francúzsko oznámili pozastavenie činnosti overovateľa (dvoch v Nórsku a jedného vo Francúzsku) a iba Rumunsko oznámilo odobratie akreditácie overovateľovi (v jednom prípade). Pre porovnanie boli v roku 2021 zaznamenané dve pozastavenia a jedno odobratie.

Súbežne s revíziou nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní prebieha revízia nariadenia o akreditácii a overovaní, ktorej prijatie sa plánuje v prvom štvrťroku 2024 – pred lehotou na predloženie overených správ o východiskových údajoch, ktorá uplynie 30. mája 2024.

12.3. Príslušné orgány

Organizácia príslušných vnútroštátnych orgánov zodpovedných za vykonávanie systému EU ETS sa medzi krajinami líši. V niektorých krajinách je do tohto procesu zapojených niekoľko miestnych orgánov; v iných je vykonávanie centralizovanejšie. Krajiny si tieto prístupy vyberajú na základe nákladovej a časovej efektívnosti. Prehľad koordinácie systému EU ETS je uvedený v tabuľkách 9 a 10 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[99].

Všetky krajiny zapojené do systému ETS uviedli, že v roku 2022 mali aspoň jeden ústredný príslušný orgán zapojený do vykonávania systému EU ETS. V 15 krajinách sú zapojené len ústredné príslušné orgány. Krajiny nahlásili používanie rôznych nástrojov na koordináciu medzi orgánmi, ako je ústredný príslušný orgán zodpovedný za prácu v oblasti monitorovania, nahlasovania a overovania (dvanásť krajín) alebo vykonávajúci koordinačnú úlohu[100] (deväť krajín), záväzné pokyny a usmernenia ústredného príslušného orgánu pre miestne orgány (päť krajín), spoločná odborná príprava príslušných orgánov (sedem krajín) a pravidelné pracovné skupiny alebo stretnutia medzi orgánmi (dvanásť krajín). V roku 2022 žiadne takéto nástroje nepoužívalo 14 krajín; tieto krajiny majú centralizovanejšiu organizáciu, a teda potrebujú menej nástrojov na koordináciu.

V roku 2022 neúčtovalo správne poplatky prevádzkovateľom zariadení v súvislosti s povoľovaním a schvaľovaním plánov monitorovania 16 krajín (nárast z 15 krajín v roku 2021). Ani prevádzkovatelia lietadiel v 17 krajinách neplatili žiadne poplatky (v 18 krajinách v roku 2021). Poplatky sa medzi jednotlivými krajinami a typmi služieb výrazne líšili – približne od 18 EUR do 8 442 EUR za povolenie a schválenie plánu monitorovania zariadení a od 2 EUR do 4 100 EUR za prevádzkovateľov lietadiel. 15 krajín nahlásilo, že účtuje správne poplatky za schválenie plánov metodiky monitorovania alebo za významné zmeny, a to v rôznych výškach.

---

99 SWD(2023) 346.

100 Ak sú za prácu v oblasti monitorovania, nahlasovania a overovania zodpovedné regionálne/miestne orgány, príslušné dokumenty (ako sú plány monitorovania) preskúmava aj ústredný príslušný orgán s cieľom monitorovať kvalitu procesov v oblasti monitorovania, nahlasovania a overovania.

12.4. Dodržiavanie súladu so systémom EU ETS

Dodržiavanie súladu so systémom EU ETS sa overuje v ročných cykloch. Prevádzkovatelia musia za každý rok prevádzky predložiť výročnú správu o emisiách do 31. marca nasledujúceho roka. Po kontrole správy musia prevádzkovatelia odovzdať dohodnutý počet kvót do 30. apríla daného roka. Za každú tonu emitovaného CO_2, za ktorú neboli včas odovzdané žiadne kvóty, sa v smernici o ETS ukladá pokuta vo výške 100 EUR[101]. Je to navyše k nákladom spojeným s odovzdaním príslušných kvót. Za porušenia predpisov pri vykonávaní systému EU ETS sa môžu uplatňovať aj ďalšie pokuty, ktoré vyplývajú z vnútroštátnych pravidiel. Podrobný prehľad dodržiavania súladu so systémom EU ETS je uvedený v tabuľkách 11 až 13 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[102]. Revízia smernice o ETS zahŕňa úpravy kalendára dodržiavania súladu. Od roku 2024 sa lehota na odovzdanie kvót posunie z 30. apríla na 30. septembra.

V cykle hodnotenia súladu v roku 2022 zostala úroveň plnenia povinností v rámci systému EU ETS veľmi vysoká. Po väčšinu rokov si prevádzkovatelia zodpovední za vyše 99 % emisií zo zariadení a z leteckej dopravy splnili svoje právne povinnosti včas. Efektívnosť systému hodnotenia súladu sa zlepšila vďaka rozšíreniu používania elektronického nahlasovania. V roku 2022 používalo 12 krajín automatické IT systémy a elektronické vzory pre plány monitorovania, správy o emisiách, správy o overení a/alebo správy o vylepšeniach. Osem krajín takisto používalo automatické IT systémy na riadenie pracovného postupu pre plány metodiky monitorovania, výročné správy o úrovni činnosti a iné výmeny informácií týkajúcich sa údajov o prideľovaní kvót.

Po pandémii ochorenia COVID-19 a obmedzení fyzického kontaktu šesť krajín (18 v roku 2021) povolilo overovateľom vykonávať virtuálne návštevy na mieste[103]. V prípade 31 zariadení a 25 prevádzkovateľov lietadiel boli virtuálne návštevy na mieste schválené príslušným orgánom.

Príslušné orgány vykonávajú rôzne kontroly súladu týkajúce sa ročných správ zariadení o emisiách. V roku 2022 všetky príslušné orgány skontrolovali úplnosť správ od zariadení a väčšina z nich tak urobila v prípade správ od prevádzkovateľov lietadiel. Výnimkou sú príslušné orgány Maďarska a Lotyšska (s jedným, resp. dvomi prevádzkovateľmi lietadiel), ako aj Lichtenštajnska a Severného Írska, pretože nespravujú žiadnych prevádzkovateľov lietadiel.

Príslušné orgány v 12 krajinách vykonali konzervatívne odhady v prípade 61 zariadení (približne 0,7 % všetkých zariadení), čo predstavovalo pokles z 55 v roku 2020. Takéto odhady sa vykonávajú, ak ročné správy o emisiách neboli predložené včas, bolo vydané negatívne verifikačné stanovisko alebo ak správa o emisiách nebola v súlade s nariadením[104].

---

101 Pokuta je indexovaná v závislosti od inflácie.

102 SWD(2023) 346.

103 Článkom 34a nariadenia o akreditácii a overovaní sa overovateľovi umožňuje vykonať virtuálne návštevy na mieste, ak mu situácia vyššej moci zabraňuje miesto navštíviť. Umožnené je to len po schválení príslušným orgánom a ak sú splnené určité podmienky.

104 Podľa článku 70 nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní.

Konzervatívny odhad všetkých emisií sa vykonal v prípade 30 zariadení. V prípade 11 zariadení sa konzervatívny odhad vzťahoval len na časť emisií, pričom v prípade 20 zariadení sa odhadovalo, že neemitovali žiadne emisie.

Emisie na základe konzervatívnych odhadov predstavovali celkovo 1,0 milióna ton (nárast z 0,8 milióna ton v roku 2021) z celkových 2,4 milióna ton zo 61 nahlásených zariadení (pokles zo 4,9 milióna ton v roku 2021). Konzervatívne odhady sa zvyčajne vykonávali z toho dôvodu, že správy o emisiách neboli v plnom súlade s požiadavkami nariadenia o monitorovaní a nahlasovaní alebo boli predložené po lehote. Konzervatívne odhady v prípade leteckej dopravy nahlásilo päť krajín (o jednu menej než v roku 2021), ktoré sa týkali 33 prevádzkovateľov lietadiel (o päť viac než v roku 2021) a 0,14 milióna ton emisií (takisto 0,14 milióna ton v roku 2021). Jedna letecká spoločnosť spravovaná Dánskom predstavovala 85 % konzervatívnych odhadov pre leteckú dopravu, pretože svoju správu o emisiách predložila po termíne.

Kontroly príslušných orgánov sú naďalej dôležité na účely doplnenia práce overovateľov. Okrem kontrolovania správ o emisiách 18 krajín uviedlo, že vykonali aj kontroly na mieste v zariadeniach. Tri krajiny[105] nahlásili, že vykonali kontroly na mieste v leteckej doprave (v roku 2021 takéto kontroly nenahlásili žiadne krajiny). Tieto čísla sa počas pandémie COVID-19 znížili, no očakáva sa, že sa opäť zvýšia.

V roku 2022 dostalo 40 prevádzkovateľov zariadení v desiatich krajinách pokutu za to, že neodovzdali dostatočné množstvo emisných kvót na pokrytie svojich nahlásených emisií (nadmerné emisie). V leteckej doprave nahlásilo pokuty za nadmerné emisie šesť krajín v prípade deviatich prevádzkovateľov lietadiel. Okrem prípadov nadmerných emisií 13 krajín[106] nahlásilo 66 porušení, ktoré vyústili do pokút, formálnych varovaní alebo formálnych upozornení. Nahlásených bolo celkovo 21 pokút (buď už uložených, alebo plánovaných, napr. z dôvodu prebiehajúceho právneho konania) vo výške 65,6 milióna EUR. Zahŕňa to leteckú dopravu, pričom išlo o osem porušení v piatich krajinách, v ktorých boli uložené tri pokuty v celkovej výške 325 000 EUR.

Najčastejšími porušeniami nahlásenými za rok 2022 boli nepredloženie správy o emisiách (16 prípadov) alebo správy o úrovni činnosti (štyri prípady) v stanovenom termíne, neoznámenie zmien alebo neaktualizovanie plánu monitorovania (deväť prípadov) a prevádzka bez povolenia na emisie (šesť prípadov).

13. Prepojenie systému EU ETS a švajčiarskeho systému ETS

Od roku 2020 sú systém EU ETS a švajčiarsky systém ETS prepojené prostredníctvom medzinárodnej dohody medzi EÚ a Švajčiarskou konfederáciou. Znamená to, že kvóty vydané v jednom systéme možno odovzdať za emisie vytvorené v ktoromkoľvek z týchto dvoch systémov. Vďaka prístupu k väčšiemu trhu môžu prevádzkovatelia zvýšiť nákladovú

105 Ďalšie dve krajiny (Lichtenštajnsko a Severné Írsko) nespravujú žiadnych prevádzkovateľov lietadiel.

106 Medzi týmito 13 krajinami je Česko, Dánsko, Španielsko, Fínsko, Francúzsko, Maďarsko, Írsko, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Švédsko a Rumunsko.

efektívnosť a majú viac možností na znižovanie emisií. V dohode o prepojení systémov[107] sa stanovujú podmienky a požiadavky, na základe ktorých sú oba systémy prepojené. Zavádza sa ňou aj mechanizmus na zabezpečenie dodržiavania podmienok prepojenia podľa článku 25 smernice o ETS.

Začlenenie leteckej dopravy do dohody o prepojení systémov bolo zásadnou požiadavkou EÚ. Švajčiarsko na základe článku 6 dohody uplatňuje rovnaký prístup k pravidlám týkajúcim sa pokrytia, emisného stropu a prideľovania kvót ako systém EU ETS. V súlade s článkom 7 dohody o prepojení systémov to tak bude naďalej aj v rámci revidovanej smernice o ETS. Na švajčiarske vnútroštátne lety a lety smerujúce na letiská v EHP sa vzťahuje švajčiarsky systém ETS, kým lety smerujúce do Švajčiarska patria do systému EU ETS. Týmto dojednaním sa zaručuje environmentálna integrita oboch systémov. V rámci systému EU ETS aj švajčiarskeho systému ETS sa od brexitu uplatňuje rovnaký prístup k letom týkajúcim sa Spojeného kráľovstva, pričom tieto systémy sa vzťahujú len na lety smerujúce do Spojeného kráľovstva.

V tabuľkách 16 a 17 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[108] sa porovnávajú kľúčové údaje pre oba systémy v roku 2022 – kvóty obchodované formou aukcie, bezodplatne pridelené emisné kvóty a overené emisie, a to za prevádzkovateľov zariadení, ako aj prevádzkovateľov lietadiel. Z ich porovnania vyplýva, že kompatibilita oboch systémov nie je otázkou veľkosti, ale kvalitatívnych požiadaviek, rovnakých podmienok a opatrení na zabezpečenie integrity trhu.

S cieľom vykonávať dohodu o prepojení systémov a podporiť zvýšenie efektívnosti sa vytvorilo priame prepojenie medzi registrami oboch systémov. Regulovaným subjektom umožňuje prevádzať emisné kvóty z účtu v jednom systéme na účet v druhom systéme. Prevody sú plánované a spravidla sa uskutočňujú dvakrát mesačne. Od roku 2023 sa prepojenie registrov medzi oboma systémami na obchodovanie s emisiami postupne zmení na trvalú funkciu. Tým sa zlepší likvidita trhu a realizácia transakcií medzi oboma prepojenými systémami, ako keby išlo o jeden trh. Účastníci trhu budú môcť konať tak, ako keby boli na jednom trhu, pričom budú podliehať len jednotlivým regulačným pravidlám EÚ a Švajčiarska. Trvalé prepojenie by sa malo zaviesť najneskôr v roku 2024.

V tabuľke 18 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[109] sú uvedené účinky prepojenia systému EU ETS a švajčiarskeho systému ETS v roku 2022. Je v nej znázornený rozsah, v akom regulované subjekty v oboch systémoch použili na splnenie povinnosti kvóty vydané v druhom systéme.

Celkovo regulované subjekty v systéme EU ETS (zariadenia aj prevádzkovatelia lietadiel) použili v roku 2022 na splnenie povinnosti 971 170 kvót vydaných vo švajčiarskom systéme ETS. To je takmer o 83 200 kvót viac ako v roku 2021 a takmer o 378 000 kvót viac ako v roku 2020, čo predstavuje rastúci trend vo využívaní flexibility, ktorú poskytuje prepojenie medzi

---

107 Dohoda medzi Európskou úniou a Švajčiarskou konfederáciou o prepojení ich systémov obchodovania s emisiami skleníkových plynov (Ú. v. EÚ L 322, 7.12.2017).

108 SWD(2023) 346.

109 SWD(2023) 346.

systémom EU ETS a švajčiarskym systémom ETS. Dosiahlo sa to aj napriek tomu, že prevádzkovatelia lietadiel v EÚ použili v relatívnom vyjadrení menej kvót pre leteckú dopravu vydaných v rámci švajčiarskeho systému ETS (0,7 % v roku 2022 v porovnaní s 1,5 % v roku 2021). Čiastočne to však bolo kompenzované zvýšeným využívaním švajčiarskych všeobecných kvót (0,1 % v roku 2022 v porovnaní s takmer nulovou hodnotou v roku 2021).

Počet švajčiarskych všeobecných emisných kvót, ktoré zariadenia v EÚ použili na splnenie povinnosti, zostal stabilný na úrovni 394 722. Ešte pôsobivejšie však je, že počet kvót pre leteckú dopravu v rámci švajčiarskeho systému ETS, ktoré zariadenia zapojené do systému EU ETS použili na splnenie povinnosti, sa v tom istom období takmer strojnásobil a vzrástol zo 63 410 v roku 2021 na 173 650 v roku 2022. Zvýšené využívanie emisných kvót pre leteckú dopravu na splnenie povinnosti signalizuje rastúcu informovanosť o prepojení systému EU ETS a švajčiarskeho systému ETS a jeho prijatie. V relatívnom vyjadrení dosiahli všeobecné emisné kvóty vydané v rámci švajčiarskeho systému ETS úroveň necelých 0,03 % z celkového množstva odovzdaných kvót v rámci systému EU ETS v roku 2022. Predstavovalo to však väčší podiel vo výške 9,7 % všetkých všeobecných kvót v rámci švajčiarskeho systému ETS pridelených bezodplatne a obchodovaných formou aukcie v uvedenom roku.

Vo švajčiarskom systéme ETS zariadenia použili v roku 2022 nižší podiel všeobecných kvót v systéme EU ETS na splnenie povinnosti (6,2 %) v porovnaní s rokom 2021 (8,2 %). Počas týchto dvoch rokov zariadenia vo švajčiarskom systéme ETS nepoužili kvóty systému EU ETS pre leteckú dopravu na splnenie povinnosti.

V tabuľke 18 v pracovnom dokumente útvarov Komisie[110] je zhrnutý objem kvót (všeobecných kvót aj kvót pre leteckú dopravu) prevedených v mene účastníkov trhu medzi systémom EU ETS a švajčiarskym systémom ETS od roku 2020. V roku 2022 bol zatiaľ zaznamenaný najvyšší celkový súhrnný počet prevodov. Súčasná historická bilancia vykazuje odlev 502 106 emisných kvót zo systému EU ETS do švajčiarskeho systému ETS. Treba však uviesť, že tento údaj môže zahŕňať opätovné prevody rovnakých emisných kvót.

14. Systém EU ETS v kontexte riadenia EÚ v oblasti klímy a energetiky

Systém EU ETS funguje v širšom kontexte riadenia v oblasti klímy a energetiky EÚ vrátane smernice 2023/1791 (smernica o energetickej efektívnosti)[111]. Takisto bol revidovaný v rámci balíka „Fit for 55“. Cieľom uvedenej smernice je dosiahnuť úspory energie stanovením cieľov a povinností pre členské štáty a spoločnosti. Signál o cene uhlíka v rámci EU ETS interaguje s politickými opatreniami a opatreniami vykonávanými na tento účel.

Revidovanou smernicou o energetickej efektívnosti sa zavádzajú nové pravidlá na zníženie konečnej spotreby energie na úrovni EÚ o 11,7 % v roku 2030. Na dosiahnutí tohto cieľa sa budú podieľať všetky členské štáty. Vo svojich integrovaných národných klimatických

110 SWD(2023) 346.

111 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 z 13. septembra 2023 o energetickej efektívnosti a o zmene nariadenia (EÚ) 2023/955 (Ú. v. EÚ L 231, 20.9.2018).

a energetických plánoch podľa nariadenia 2018/1999[112] (nariadenie o riadení) stanovia orientačné národné príspevky a spôsoby na dosiahnutie tohto cieľa.

Signál o cene uhlíka systému EU ETS sa využíva pri hodnotení investícií a opatrení týkajúcich sa energetickej efektívnosti v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje. Členské štáty využívajú aj príjmy z aukcií zo systému EU ETS na financovanie zlepšení energetickej efektívnosti. V roku 2022 uviedli, že na financovanie projektov týkajúcich sa energetickej efektívnosti použili 4,8 miliardy EUR. Zahŕňalo to nielen investície do tepelnej modernizácie budov, poradenstva v oblasti energetickej efektívnosti, ako aj výskumu a vývoja, a to všetko s cieľom znížiť spotrebu energie, ale aj opatrenia v oblasti sociálnej podpory vzhľadom na energetickú krízu.

V národných klimatických a energetických plánoch sa uvádza, ako členské štáty zamýšľajú riešiť nielen energetickú efektívnosť, ale aj zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, znižovanie emisií, priemyselnú diverzifikáciu, prepojenia a výskum a inovácie v kontexte cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky. Môžu zahŕňať opatrenia na podporu dekarbonizácie odvetví v rámci systému EU ETS, spôsoby využitia príjmov zo systému ETS na zelenú a spravodlivú transformáciu a plány na zrušenie kvót v rámci systému ETS vzhľadom na plánované postupné ukončenie využívania fosílnych palív na výrobu elektriny.

Podľa článku 14 nariadenia o riadení mali členské štáty Komisii predložiť svoje návrhy aktualizovaných národných klimatických a energetických plánov do konca júna 2023. V týchto aktualizovaných plánoch by sa mali zohľadniť ambicióznejšie ciele EÚ v oblasti klímy podľa právneho predpisu v oblasti klímy a zmeny kľúčových právnych predpisov EÚ v oblasti energetiky a klímy v rámci balíka „Fit for 55“. Do decembra 2023 Komisia skonsoliduje celoeurópske posúdenie aktualizovaných národných klimatických a energetických plánov a vydá odporúčania pre jednotlivé krajiny. Členské štáty sa majú zaoberať týmito odporúčaniami Komisie v konečných aktualizovaných plánoch, ktoré majú byť predložené do konca júna 2024.

15. Závery a výhľad do budúcnosti

Rok 2022 bol v odvetviach v rámci systému ETS poznačený dôsledkami energetickej krízy v Európe. Emisie z výroby elektriny a tepla vzrástli v dôsledku zvýšeného využívania uhlia, ktoré bolo vyvolané vyššími cenami zemného plynu. Celkové zníženie emisií zo zariadení zapojených do systému ETS bolo spôsobené najmä spracovateľským priemyslom, ktorý zasiahli vyššie ceny palív a energie.

Napriek narušeniu, ktoré spôsobila energetická kríza v odvetviach v rámci systému ETS, fungoval systém EU ETS naďalej hladko. Emisie zo zariadení vykazovali v porovnaní s úrovňou pred pandémiou v roku 2019 naďalej klesajúci trend. Obchodovanie s kvótami formou aukcie pokračovalo podľa plánu. S výnimkou krátkodobého poklesu, ktorý nastal

[112] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018).

v rovnakom čase ako začiatok komplexnej ruskej inváze na Ukrajinu, zostal signál o cene uhlíka silný.

Trhová stabilizačná rezerva naďalej odstraňovala prebytok kvót zo systému EU ETS, čím sa podporil vyvážený a odolný trh s uhlíkom. V rámci rezervy sa takisto stalo neplatnými viac ako 2,5 miliardy kvót z historického prebytku. To je viac než všetky medzinárodné kredity, ktoré sa doteraz použili na splnenie povinnosti v rámci systému EU ETS.

Silný signál o cene uhlíka v roku 2022 viedol k vyšším príjmom z aukcií v rámci systému EU ETS – takmer 39 miliárd EUR. Tieto príjmy boli predovšetkým rozdelené medzi členské štáty, ktoré ich do veľkej miery použili na podporu opatrení v oblasti klímy a energetiky vrátane opatrení na riešenie dôsledkov energetickej krízy a na pomoc ľuďom a podnikom. Okrem toho prostriedky vyplatené z modernizačného fondu pomohli dosiahnuť pokrok v modernizácii energetického odvetvia vo všetkých prijímajúcich členských štátoch, pričom z inovačného fondu smerovali významné zdroje do transformácie energetiky a priemyslu.

Systém EU ETS je aj naďalej kľúčovým nástrojom pre zelenú transformáciu. Okrem stanovovania cien uhlíka pomôže v krátkodobom horizonte financovať opatrenia v rámci plánu REPowerEU na zvýšenie úspor energie, diverzifikáciu dodávok energie a urýchlenie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov. Revíziou smernice o ETS sa systém posilňuje, aby sa vytvorili stimuly pre ďalekosiahlu a dlhodobú dekarbonizáciu a aby sa predišlo uhlíkovej odkázanosti. Po rozšírení rozsahu pôsobnosti systému EU ETS na námorné odvetvie od roku 2024 a spustení systému ETS 2 pre budovy, cestnú dopravu a priemysel s nízkym množstvom emisií v roku 2027 sa bude stanovovanie cien uhlíka vzťahovať na tri štvrtiny hospodárstva EÚ. Okrem toho systém využíva viac zdrojov na podporu ľudí a podnikov pri zelenej transformácii.